

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันทุกประเทศต่างก็เผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นความแห้งแล้ง อุทกภัย ความแปรปรวนของฤดูกาล สารพิษ ปฏิกิริยาเรือนกระจก (Green House Effect) และปัญหาระบบนิเวศ ปัญหาเหล่านี้เกิดจากกิจกรรมที่มนุษย์ได้กระทำขึ้นทั้งสิ้นนับตั้งแต่มีการปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นต้นมา ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ การพัฒนาเทคโนโลยี และการเพิ่มขึ้นของประชากรมนุษย์อย่างรวดเร็ว แต่ขาดมาตรการเกี่ยวกับการจัดการสภาวะแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพทำให้เกิดเป็นปัญหาที่สะสมทวีความรุนแรงขึ้นโดยลำดับในช่วงเวลาประมาณ 200 ปีที่ผ่านมา

สำหรับประเทศไทยก็ประสบปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะต้องดำเนินการแก้ไขอย่างรีบด่วนโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาหลัก 4 ประการ ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติร่อยหรอ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติสูญสิ้น และปัญหามลพิษ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ แร่ธาตุ และสัตว์ป่า ล้วนแล้วแต่ประสบปัญหาทั้ง 4 ประการที่กล่าวมาทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามถ้าพิจารณาอย่างจริงจังแล้วความแห้งแล้งในภาคอีสาน อุทกภัยที่เกิดขึ้นในภาคใต้ หรือความแปรปรวนของฤดูกาลในประเทศไทย มีสาเหตุเนื่องมาจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้กันอย่างสิ้นเปลือง ขาดความรัก ความหวงแหน ไม่เห็นคุณค่าและไม่เข้าใจถึงประโยชน์และความสำคัญของป่าไม้ ทำให้พื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายจนเหลือป่าไม้น้อยลงทุกทีซึ่งถ้าหากปล่อยให้เป็นเช่นนี้ต่อไปจะทำให้เกิดผลเสียหายอย่างมากและมีผลกระทบต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ต่อทรัพยากรอื่น ๆ ได้ ยิ่งกว่านั้นมนุษย์ซึ่งเป็นผู้บริโภคทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมโดยตรงย่อมได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร

อย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้นมูลเหตุแท้จริงของปัญหาสิ่งแวดล้อมมาจากการกระทำของมนุษย์
 ทั้งโดยตั้งใจ ประมาท รู้เท่าไม่ถึงการณ์และขาดความรู้ ดังนั้นวิธีหนึ่งที่จะแก้ไขปัญหามลพิษ
 ได้อย่างถาวรคือ การให้การศึกษาโดยเริ่มจากการสร้างความตระหนักและจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม
 ควบคู่ไปกับการพัฒนาเพื่อยกระดับมาตรฐานชีวิตของบุคคลและสังคม การแก้ปัญหามลพิษด้วย
 การใช้เทคโนโลยีทางด้านวิทยาศาสตร์แต่เพียงอย่างเดียวนั้นไม่อาจแก้ปัญหาได้อย่างถาวร ทั้งนี้
 เนื่องจากรากฐานที่แท้จริงของปัญหามลพิษนั้น คือ ความเชื่อ เจตคติ และค่านิยม ซึ่งเป็นตัว
 กระตุ้นพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นความสำคัญของการแก้ปัญหามลพิษควรเริ่มจากการสร้าง
 จิตสำนึกของบุคคลและสังคมโดยการให้ความรู้ที่ถูกต้องเพื่อให้สามารถปรับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา
 ได้ เป็นใจ เลอาหวนิช (2520 : 17) ได้กล่าวถึงแนวทางแก้ไขปัญหามลพิษโดยสรุปว่า
 เนื่องจากปัญหามลพิษเกิดจากน้ำมือมนุษย์ ในการแก้ไขปัญหานี้จึงต้องมุ่งไปที่มนุษย์โดยพยายาม
 ค้นหาเพื่อเกิดพฤติกรรมภายในมนุษย์ คือ จิตสำนึก ค่านิยมและความเชื่อ และเพื่อเกิดพฤติกรรมภายใน
 นอกได้แก่ สภาวะแวดล้อมภายนอก เช่น กฎหมาย การรักษากฎหมาย การบริหารประเทศ การ
 แก้ไข คือ การสร้างจิตสำนึกและปลูกฝังค่านิยมที่เหมาะสมทางด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่บุคคล ซึ่งอาจ
 สำเร็จได้ด้วยการให้การศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียนแก่คนทุกสาขา ทุกระดับอาชีพ สุเทพ
 สักนาวิเชียร (2515 : 87) ได้ให้ความเห็นในทำนองเดียวกันว่า การให้ศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม
 จะเป็นการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ เจตคติและพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาทั้งหลายให้ไปสู่ทิศทางที่พึง
 ปรารถนา กล่าวคือ ไปสู่พฤติกรรมที่ส่งเสริมความอยู่รอดของมนุษยชาติ และสภาวะแวดล้อมที่ดี
 กลยุทธ์ในการแก้ปัญหามลพิษที่หวังผลระยะยาว ไม่มีอะไรดีไปกว่าการพัฒนาคุณภาพคน กล่าวคือ
 ให้การศึกษา ให้คนได้รู้ได้เข้าใจปัญหาและตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมนั่นเอง ยิ่งกว่านั้น
 ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2532 : 21) ยังได้เน้นความสำคัญของการให้การศึกษาเพื่อป้องกันปัญหา
 เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมว่า นอกจากเป็นการสร้างทัศนคติ ค่านิยม และจิตสำนึกที่จะนำไปสู่การป้องกัน
 สิ่งแวดล้อมแล้ว ยังต้องสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างธรรมชาติ
 กับมนุษย์ด้วย การศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องซึ่งควรเริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็ก
 เส็กและต่อเนื่องไปจนถึงเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า วิธีการศึกษาเท่านั้นจะช่วยแก้ปัญหา

สิ่งแวดล้อมได้ถูกจุด ซึ่งในการให้การศึกษานี้ครูทุกคนจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง โจน คริกเกอร์ (Joan Creager 1975 : 14) ได้ให้ความเห็นว่า ครูที่สอนเรื่องสิ่งแวดล้อมไม่จำเป็นต้องเป็นครูวิทยาศาสตร์ แต่ครูอาจสอดแทรกเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในบทเรียนได้ และการสอนสิ่งแวดล้อมควรเป็นไปในลักษณะให้เป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ทั้งนี้เพราะปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทุกคนในชาติ เจมส์ เบเกอร์ จอห์นสตัน (James Baker Johnston 1974 : 4911-2A) ได้ทำการวิจัยพบว่าครูที่สอนวิทยาศาสตร์และครูที่สอนวิชาอื่น ๆ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ครูควรมีบทบาทในการควบคุมมลภาวะและสิ่งแวดล้อมเพราะครูเป็นผู้ให้ความรู้แก่นักเรียน

สำหรับประเทศไทยการให้การศึกษาแก่ราษฎรยังทำได้ไม่ทั่วถึง เช่น ในถิ่นทุรกันดาร มีปัญหาในเรื่องการขาดแคลนครูที่มีคุณภาพ ทำให้การให้ความรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชนและประชาชนในถิ่นทุรกันดารต้องจัดทำในรูปแบบพิเศษ ดังที่รัฐบาลมีนโยบายมอบหมายให้ตำรวจตระเวนชายแดนรับภาระในการพัฒนาและส่งเสริมประชาชน ด้วยการจัดตั้งโรงเรียนสอนหนังสือให้กับเยาวชนที่มีอายุถึงเกณฑ์ต้องเข้ารับการศึกษา ดังที่ ดิเรก พงษ์ภมร (2531 : 53) ได้ทำการวิจัยและพบว่าครูตำรวจตระเวนชายแดนนั้นมีบทบาทสำคัญมากในการให้การศึกษาแก่เยาวชนของชาติทั้งที่เป็นชาวเขาและชาวบ้านในถิ่นทุรกันดาร โดยให้การศึกษทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน นอกจากนี้พื้นที่ที่ทรัพยากรป่าไม้และดินของประเทศไทยถูกทำลายลงอย่างมากมานั้น มักเป็นบริเวณที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารและบริเวณชายแดนของประเทศหรืออยู่ในพื้นที่ห่างไกลการคมนาคม เช่น บนภูเขาสูง หรือที่ไม่มีถนนตัดผ่าน ซึ่งทางราชการไม่สะดวกในการสอดส่องดูแลได้ทั่วถึง ครูตำรวจตระเวนชายแดนจึงต้องทำหน้าที่อีกอย่างหนึ่งคือ การพัฒนา ส่งเสริม ช่วยเหลือและแนะนำให้ชาวชนบทที่ห่างไกลเหล่านั้น เช่น ชาวเขาและชาวบ้านในท้องถิ่นทุรกันดาร ให้มีความรู้ ความสามารถ เพื่อการประกอบอาชีพในทางสุจริต รู้จักถนอมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างถูกวิธี พร้อมไปกับการปลูกฝังความสำนึกในการเป็นพลเมืองดีให้มากยิ่งขึ้น

บทบาทและหน้าที่ของครูตำรวจตระเวนชายแดนในด้านการให้การศึกษาทั้งในระบบ

โรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน รวมทั้งการพัฒนาชุมชนสำเร็จได้เพราะได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ที่สำคัญยิ่งคือ พระมหากษัตริย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์ที่ทรงพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จัดตั้งให้มีโครงการตามพระราชดำริหลายโครงการ อาทิ โครงการหลวง โครงการอีสานเขียว โครงการศิลปอาชีพ โครงการพัฒนาพื้นที่การเกษตร โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันและโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ยังมีโครงการที่พัฒนาให้เยาวชนในถิ่นทุรกันดารมีความรู้ ความเข้าใจ มีจิตสำนึกหวงแหนรักป่าไม้ รักต้นไม้ เข้าใจหลักการและวิธีการปฏิบัติในการอนุรักษ์ป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น โครงการพระราชดำริสวนสัตว์ธรรมชาติภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โครงการป่ารักษาของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โครงการวรรณคดีเพื่อพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) โครงการการอนุรักษ์สัตว์ป่าของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ โครงการฝึกอบรมเยาวชนกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรของคณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และที่สำคัญคือ โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นโครงการใหม่ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาให้จัดตั้งและดำเนินการขึ้นในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งโครงการนี้ได้เริ่มดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2532 และก่อนหน้าที่จะจัดตั้งโครงการนี้ สำนักพระราชวังร่วมกับวิทยาลัยครูในส่วนภูมิภาคได้ทำการฝึกอบรมครูตำรวจตระเวนชายแดน ในเรื่องแนวทางการสอน ในการพัฒนาจิตสำนึกของเยาวชนทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในหลายท้องถิ่น (โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 2532 : เอกสารอัครสาเนา)

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูสังคมศึกษาที่อยู่ในโรงเรียนในเขตพระราชฐาน ได้ซาบซึ้งในพระราชกรณียกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ทรงเห็นความสำคัญในการให้การศึกษาและพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมแก่เยาวชนในถิ่นทุรกันดารของครูตำรวจตระเวนชายแดน โดยเฉพาะในเรื่องที่ทรงพยายามปลูกฝังให้เยาวชนมีความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้เป็นสมบัติอันล้ำค่าแก่อนุชนรุ่นหลัง ประกอบกับครูตำรวจตระเวนชายแดนเป็นครูกลุ่ม

หนึ่งที่มีโอกาสอยู่ในพื้นที่ที่สิ่งแวดล้อมถูกทำลายมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผล การปฏิบัติงานของครูตำรวจตระเวนชายแดน ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม ร่วมกับชุมชนในการพัฒนาจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชน รวมถึงศึกษาปัญหาหรืออุปสรรคใน การปฏิบัติงาน เพื่อหน่วยงานที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องกับงานของครูตำรวจตระเวนชายแดนจะได้ นำผลการวิจัยไปศึกษาหาแนวทางในการพัฒนา และส่งเสริมการปฏิบัติงานในการพัฒนาจิตสำนึกต่อ สิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชนในถิ่นทุรกันดารของครูตำรวจตระเวนชายแดนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สม ดังพระปณิธานที่ทรงมุ่งหวัง และเป็นแนวทางในการประสานประโยชน์ของการศึกษาร่วมกับทาง สถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับครูตำรวจตระเวนชายแดน เพื่อพัฒนาประเทศให้เจริญยิ่งขึ้นสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของครูตำรวจตระเวนชายแดนในการพัฒนาจิตสำนึก ต่อสิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชนด้านการจัดการเรียนสอนในห้องเรียนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของครูตำรวจตระเวนชายแดนในการพัฒนาจิตสำนึกต่อ สิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชนในถิ่นทุรกันดารด้านการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน ในฐานะผู้นำปฏิบัติการ และเป็นพี่ปรึกษาให้แนวคิด และในฐานะผู้ร่วมงานและผู้อำนวยความสะดวก
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของครูตำรวจตระเวนชายแดนด้านการจัดการเรียน การสอนและการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อพัฒนาจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูตำรวจตระเวนชายแดนที่ประจำการทั้งหมด ทั่วประเทศ
2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการปฏิบัติงานของครูตำรวจตระเวนชายแดนในการพัฒนา จิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชนในถิ่นทุรกันดาร โดย
  - 2.1 การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน

2.2 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

2.3 การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ครูตำรวจตระเวนชายแดน หมายถึง ข้าราชการตำรวจตระเวนชายแดนที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านให้การศึกษาแก่เยาวชนในถิ่นทุรกันดาร โดยข้าราชการตำรวจเหล่านี้ได้ผ่านการอบรมด้านการจัดการเรียนการสอนจากสถาบันการศึกษาที่ฝึกหัดครูแล้ว
2. การพัฒนาจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม หมายถึง การจัดประสบการณ์เพื่อความรู้ความเข้าใจ และการกระตุ้นให้มีการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านสิ่งแวดล้อม จนมองเห็นปัญหา และเกิดความตระหนักทำให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้องต่อการแก้ปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมได้
3. สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งแวดล้อมรอบตัวมนุษย์ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับมนุษย์และพัฒนาคุณภาพชีวิตอีกด้วย
4. เยาวชนในถิ่นทุรกันดาร หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปี ลงมา (ตามมติของที่ประชุมผู้แทนองค์การที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนทั่วประเทศไทย ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2510) ซึ่งรับการศึกษอบรมจากครูตำรวจตระเวนชายแดนทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลคมนาคม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ครูตำรวจตระเวนชายแดนอาจใช้ผลของงานวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. กรมตำรวจ กระทรวงศึกษาธิการ และสถาบันที่เกี่ยวข้องอาจใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแผนงานทางด้านพัฒนาเยาวชนชาวเขาและชาวพื้นราบในถิ่นทุรกันดารให้เป็นพลเมืองดีและมีจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม
3. ฝ่ายพัฒนาและส่งเสริม สำนักพระราชวัง ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการตาม

พระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อาจใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนและการพัฒนาจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. ครูสังคมศึกษา อาจใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. ผู้สนใจอาจใช้เป็นแนวทางในการวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไป

สุวรรณ ตังทีมะรัชช์. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยกับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

อดิศร เหลืองไทยงาม. ความรู้ความตระหนักของพนักงานขับรถโดยสารประจำทางขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพที่มีต่อมลพิษทางเสียง. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล, 2529.

อรพร ยามโสภา. สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

- Bloom, Benjamin S. Hasting. Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning. N.Y. : Mc Graw-Hill, 1971.
- Creager, Joan E. A Declaration Interdisciplinary Environmental Education. The Science Teacher. February, 1975.
- Ellis, and Others. Environmental Education Across the Curriculum September, 1981. Wellington : Department of Education, New Zealand, 1981.
- Eysench, H.T. & Arnold, W. Encyclopedia of Psychology. London : Search Press, 1972.
- Frasier, James E. An Introduction to the Study of Education. New York : Harper & Row, 1965.
- Glass, Gene V. and Stanley, Julian C. Statistical Method in Education and Psychology. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall Inc., 1970.
- Greenal, Annette. An Introduction to Environmental Education. Environmental Education : A Sourcebook for Secondary Education. The Curriculum Development Centre Canberra Australia, 1981.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. New York : Mc-Graw-Hill, 1945.
- _____. Dictionary of Education. 3rd New York : Mc-Graw-Hill, 1973.

Kaffka, K. Encyclopedia of the Social Science. Vol. 3-4 New York :
The Macmillan Company, 1978.

Otto, Herbert A. Ways of Growth/Approaches to Expanding Awareness.
N.Y. : The Viking Press, 1971.

Schmider, Alleu A. The Nature and Philosophy of Environmental
Education Goals and Objective. Trends in Environmental
Education Paris : UNESCO, 1977.

UNESCO. International Workshop on Environmental Education, Belgrade,
Yugoslavia. 13-22 October 1975 Final Report. Paris : UNESCO,
1976.

_____. International Workshop on Environmental Education. Tbilisi
USSR. 14-26 October 1977 Final Report. Paris : UNESCO, 1978.

Wolman, Benjamin B. International Encyclopedia of Psychiatry
Psychoanalysis and Neurology. N.Y. : Aesculapius Publishers,
1977.

ARTICLES

Kowit Worapipatana and Vanli Prasarthong-Osoth. Environmental Education in Thailand. Bulletin of the Unesco Regional Office for Education in Asia and the Pacific 22(June), 1981.

Nay Htun. Increasing Environmental Awareness. Role of the Media. สื่อมวลชนปริทัศน์. 1, 1(กุมภาพันธ์), 2528.

National Council of Educational Research and Training. Environmental Education at the School Level. A Leader Paper Presented at the International Conference on Environmental Education. New Deli. 16-20 December, 1981.

Stapp, William B. and Dorothy, Cox A. Environmental Education Activities Manual. Michigan : Thomson Shore Inc., 1981.

UNESCO. The Belgrade Charter. Connect No. 1(January), 1976.

OTHER MATERIALS

Burchett, Betty Martela. A Descriptive Study of Fourth Fifth and Sixth Grade Students' Attitudes Relating to Environmental Problems. Dissertation Abstracts International. 32, 8 (February 1972) : 4439-A.

- Chitwood, Juanita Carson. The Relationship Between Environmental Knowledge, Environmental Attitudes and Locus of Control in Selected Youth Conservation Camp Enroller. Dissertation Abstracts International. 38,4 (october 1977) : 2023-A.
- Concepcion-Medel, Paz. A Conceptual Framework for Environmental Education Adapted to the Phillippines Environment. Dissertation Abstracts International. 35,6 (December 1974) : 3387-A, 3388-A
- Dyar, Nancy Alice. Assessing the Environmental Attitudes and Behaviors of a Seventh Grade School Population. Dissertation Abstracts International. 37,1 (July 1976) : 110-A, 111-A.
- Ebeling, Thomas Harry. The Effects of Three Teaching Strategies on the Development of Environmental Attitudes of Selected New Jersey High School Students. Dissertation Abstracts International. 39,11 (May 1979) : 6677-A.
- Euler, Aline. A Comparative Study of the Effectiveness of a Formal VS Nonformal Environmental Education Program for Male and Female Sixth-Grade Students' Environmental Knowledge and Attitudes. Dissertation Abstracts International. 49,7 (January 1989) : 1682-A, 1683-A.
- Hosley, Edward Wendel. A Comparison of Two Methods of Instruction in Environmental Education. Dissertation Abstracts International. 35, 6 (December 1975) : 3392-A, 3393-A.

- Johnston, James Baker. A Taxonomic and Statistical Analysis of Opinions, Attitudes, Scope and Selected Content Areas of Environmental Education in Mississippi. Dissertation Abstracts International. 33,7 (January 1973) : 3480-A, 3481-A.
- Noeske, Nancy Rae. A Comparative Study of the Effects of Different Instructional Treatments on Elementary Pupils' Attitudes toward the Urban Environment. Dissertation Abstracts International. 35,7 (January 1975) : 4273-A, 4274-A.
- Peck, Richard Allan. A Study Comparing Outdoor, Indoor and Outdoor-Indoor Settings for Teaching Specific Environmental Education Objectives. Dissertation Abstracts International. 36, 7 (January 1975) : 4283-A.
- Schwaab, Karl Eugene. A Survey of the Effectiveness of Environmental Education Teaching Methods as Rated by Public School Teachers and Professors of Education in Illinois. Dissertation Abstracts International. 36,12 (June 1976) : 7752-A.
- Sibley, William Ambler. The Effect of Simulation Games on Attitudes of Sixth Grades toward the Environment. Dissertation Abstracts International. 35,4 (October 1974) : 2075-A, 2076-A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิมีดังต่อไปนี้

1. พันตำรวจโทตรีเอก พงษ์ภมร	รองผู้กำกับกับการแผนก 2 กองกำกับการ 5 กองบังคับการอำนวยการตำรวจตระเวนชายแดน
2. นายกิตติ บันธมิตร	หัวหน้าฝ่ายพัฒนาและส่งเสริม สำนักพระราชวัง
3. ดร. จารุพงศ์ บุญ-หลง	นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 8 หัวหน้าฝ่ายจัดการสารพิษ สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาสินี เปี่ยมพงศ์สานต์	อาจารย์สอนสังคมศึกษา ฝ่ายประถมศึกษา โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. อาจารย์มาลี ไตสกุล	ศึกษานิเทศก์ กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก ข

รายชื่อโรงเรียนชาวเขาและประชาชน

ไกลคมนาคมในความรับผิดชอบของ

กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

ปีการศึกษา 2533

รายชื่อโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั่วประเทศ

กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 1 (ภาคกลาง)

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 11

1. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านน้ำแดง	จังหวัดจันทบุรี
2. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านคลองมะลิ	"
3. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหนองบอน	"

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 12

1. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนประชารัฐบำรุง 2	จังหวัดปราจีนบุรี
2. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านอาจารย์จูง	"
3. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเขาสารภี	"
4. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านใหม่ไทยเจริญ	"
5. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนการปิ่นไทย	"
6. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านน้ำอ้อม	"
7. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านวังศรีทอง	"
8. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านตากฟ้า	"
9. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านคลองเจริญสุข	"
10. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสตรีวิทยาอุบลรัตน์ 3	"
11. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านทุ่งกบินทร์	"
12. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโคกน้อย	"
13. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนคลองตะเคียนชัย	"

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13

1. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนครุสภา	จังหวัดกาญจนบุรี
2. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนวิจิตรวิทยาคาร	"
3. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสุนทรเวช	"
4. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสหธนาคารกรุงเทพฯ	"
5. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมะเขื่อย้อย	"
6. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบึงตี้ล่าง	"
7. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนต้นมะม่วง	"
8. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนแม่น้ำน้อย	"
9. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนประตูค่าน	"
10. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมิตรมวลชน 2	"
11. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทุ่งศาลา	จังหวัดราชบุรี
12. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนวังส้มป่อย	"
13. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านถ้ำหิน	"
14. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกลุ่มนักข่าวหญิง 2	"
15. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตะโกปิดทอง	"

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 14

1. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเขาจ้าว	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านย่านซื่อ	"
3. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเนินแก้ววิทยาคาร	"
4. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนช่างกลปทุมวันอนุสรณ์ 1	"
5. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านคอกอ้ายเผือก	"
6. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเรศวรพิวยฝั่ง	"

7. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนนเรศวรป่าละอู	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
8. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนนเรศวรบ้านห้วยโสภ	จังหวัดเพชรบุรี

กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 2 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 21

1. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านซาปะไต	จังหวัดสุรินทร์
2. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโคกแสง	"

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 22

1. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านตาเอี่ยม	จังหวัดอุบลราชธานี
2. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านคำสะอาด	"
3. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านท่าแสนคุณ	"
4. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านปากลา	"
5. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหนองมะแซว	"
6. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านป่าก่อ	"
7. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านแก่งศรีโคตร	"
8. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยฮ่อง	"
9. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านศรีสวัสดิ์	จังหวัดยโสธร
10. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเทพเจริญ	"

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 23

1. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านนาหัวภู	จังหวัดมุกดาหาร
2. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหนองคู	จังหวัดนครพนม
3. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหาดทรายเพ	"

4. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนชูศรีวิทยา	จังหวัดนครพนม
5. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านนาสามัคคี	"
6. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนช่างกลปทุมวันอนุสรณ์ 8	"
7. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนคอนราดเฮง เคิล	"

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 24

1. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเฉลิมราชกุมารีบำรุง	จังหวัดเลย
2. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยเป้า	"
3. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเหมืองทอง	"
4. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านน่านกบี่ด	"
5. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหนองแคน	"
6. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยเวียงงาม	จังหวัดอุดรธานี
7. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านสมประสงค์	"
8. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านเมืองทอง	"
9. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยดอกไม้	จังหวัดหนองคาย
10. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโนนสำราญ	"

กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 3 (ภาคเหนือ)

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31

1. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโป่งตะแบก	จังหวัดเพชรบูรณ์
2. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนธาราคีรี	"
3. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนลาดเรือ	จังหวัดพิษณุโลก
4. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอาทรอุทิศ	"
5. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบุญธรรม-บุญพริ้ง	จังหวัดอุดรดิตถ์

6. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนภูต้าง จังหวัดอุดรดิตต์

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 32

1. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบารุงที่ 98	จังหวัดน่าน
2. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนผบ.ลูกเสือรถไฟหมักกะสัน	"
3. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโป่งคม	"
4. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอาชีพศึกษาเชียงราย-พะเยา	จังหวัดเชียงราย
5. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสมถวิลจันทมัย	"
6. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนชนันต์ปิยะอุย	"
7. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบศส.	"
8. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบารุงที่ 87	"
9. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนศรีสมวงศ์	"
10. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 3	"
11. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 4	"
12. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบารุงที่ 41	"
13. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบารุงที่ 90	"
14. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบารุงที่ 112	"
15. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเทคนิคคุสิต	"
16. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 8	"
17. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเบ็ตตี้คูเมน	จังหวัดพะเยา

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 33

1. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนรับป่าบอร์ต	จังหวัดเชียงใหม่
2. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านแม่ลอง	"

3. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนศึกษานาฮีอนุสรณ์ 3	จังหวัดเชียงใหม่
4. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอาโอยามา	"
5. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเชียงใหม่ธารงศ์	"
6. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนชมรมอนุรักษ์พุทธศิลป์ไทย	"
7. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทุติยะไพธีอนุสรณ์	"
8. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบารุงที่ 37	"
9. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบารุงที่ 107	"
10. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ 2	"
11. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเบญจมะ 1	"
12. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบารุงที่ 105	"
13. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโลออนส์มหาจักร 8	จังหวัดแม่ฮ่องสอน
14. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านแม่ลาจ้าว	"
15. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านตุน	"
16. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสโมสรโลออนส์รัตนโกสินทร์	"

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 34

1. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านคลองมดแดง	จังหวัดกำแพงเพชร
2. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนศึกษานาฮีอนุสรณ์ 5	"
3. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนแม่ออกฮู	จังหวัดตาก
4. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจุฬา - ธรรมศาสตร์ 3	"
5. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนจตุรจินดา	"
6. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเทคนิคอาสา 1	"
7. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านแพะ	"
8. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านแม่กลองคี	"

9. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเมอเกอร์	จังหวัดตาก
10. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกามาผาใต้	"
11. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนศึกษาสงเคราะห์ที่ 2	"
12. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านแม่กลองใหญ่	"

กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน ภาค 4 (ภาคใต้)

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 41

1. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเทคนิคมิอนุสรณ์ 1	จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านคลองวาย	"
3. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านในวง	จังหวัดระนอง
4. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านน้ำฉา	จังหวัดชุมพร
5. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนท่าลานทอง	"
6. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสันติมิตร	"
7. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านห้วยเหมือง	"
8. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนศิริราษฎร์ประดิษฐ์	"
9. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในทูป	"
10. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านสวนเพชร	"
11. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านพันवाल	"

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 42

1. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านควนมีชัย	จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านยูงงาม	"
3. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านไร่ยาว	"
4. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนช่างกลปทุมวันอนุสรณ์ 10	"

5. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านท่าข้าม

จังหวัดนครศรีธรรมราช

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 43

1. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 2	จังหวัดสงขลา
2. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนล้อมวลชนกีฬา	"
3. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสมาคมไทยผลิตยา 2	"
4. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านทุ่งน้ำควน 1	"
5. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านทุ่งน้ำควน 2	"
6. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านทุ่งสบายใจ	"
7. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเข็ญ - พิศลยบุตร	"
8. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทองอยู่ตกุล	"
9. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมหาราช 1	"
10. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านสำนักเอาะ	"
11. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหาดทราย	"
12. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านประกอบออก	"
13. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกลุ่ม 5 ประชาธิรัฐ	จังหวัดสตูล
14. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนยูงทองรัฐประชาสรรค์	"
15. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนประชาธิปไตย 2	จังหวัดพัทลุง
16. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านควนนกหว้า	"
17. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านทุ่งตะเชื้พัฒนา	จังหวัดตรัง
18. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสันติราษฎร์ประชาบำรุง	"
19. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านหินจอก	"

กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 44

1. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสังวาลย์วิท 4	จังหวัดยะลา
2. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอนุสรณ์	"
3. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนนิคมพิทักษ์ราษฎร์	"
4. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโรงงานยาสูบ 2	"
5. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสุตันตานนท์ชลีปป์	"
6. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านป่าไจแม่เราะ	"

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4 มกราคม 2534

เรื่อง ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

เรียน ข้าราชการครูตำรวจตระเวนชายแดนทุกท่าน

เนื่องด้วยข้าพเจ้า นางสาวสนธิ์ ผาสุข นิสิตปริญญาโทสาขาวิชาการศึกษา ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ในหัวข้อเรื่อง "การปฏิบัติงานของครูตำรวจตระเวนชายแดนในการพัฒนาจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชนในถิ่นทุรกันดาร" และบช.คชค. อนุญาตให้ทำการเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์แล้ว การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาเพื่อความสำเร็จตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต และผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานด้านสิ่งแวดล้อมของครูตำรวจตระเวนชายแดนให้แก่เยาวชนในถิ่นทุรกันดาร อีกทั้งเป็นการเผยแพร่กิจการของครูตำรวจตระเวนชายแดนให้บุคคลภายนอกได้ตระหนักอีกด้วย การวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ซึ่งจะสำเร็จไม่ได้ถ้ามิได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดกรอกแบบสอบถามที่ส่งมายังท่าน และขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามชุดนี้ตามความเป็นจริงเพื่อประโยชน์และความเที่ยงตรงในการประมวลผลข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์สำหรับข้อเท็จจริงในการตอบแบบสอบถามของท่านในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะถือเป็นความลับและจะไม่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ราชการของท่านแต่อย่างใด

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่าน มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นางสนธิ์ ผาสุข)

ภาคผนวก ง

โครงการตามพระราชดำริของ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

โครงการตามพระราชดำริของ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

ความเป็นมาของโครงการ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้โดยเสด็จพระบามสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เปรียงเยี่ยมราษฎรทั่วทุกภาคของประเทศ ทรงพบปัญหาความยากจน ความทุกข์ยากลำบากของประชาชนด้วยพระองค์เอง โดยเฉพาะเยาวชนเป็นโรคขาดอาหารร่างกายอ่อนแอ มีการเจ็บป่วย จึงทรงมีความห่วงใยวิตกกังวลถึงเด็กที่นำส่งสารเหล่านี้ ซึ่งจะเป็นกำลังของชาติบ้านเมืองต่อไปในอนาคต สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงทรงมีพระราชดำริทดลองทำโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันเมื่อ พ.ศ. 2523 โดยพระราชทานเงิน สิ่งของ วัสดุ อุปกรณ์การเกษตร พันธุ์พืชต่างๆ ดำเนินการจนเป็นผล แล้วจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมจัดตั้งโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2524 เป็นต้นมา และทรงเพิ่มโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้นอีกในปีพ.ศ. 2526 ด้วย

ต่อมาได้ทรงประจักษ์อีกว่า นักเรียนในโรงเรียนเหล่านั้น เมื่อสำเร็จการศึกษาภาคบังคับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้ว ส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสจะศึกษาต่อในระดับสูง เนื่องจากผู้ปกครองมีฐานะยากจน และหมู่บ้านตั้งอยู่ในท้องถื่นชายแดนทุรกันดาร การคมนาคมเป็นไปด้วยความยากลำบาก บางแห่งก็อยู่ในพื้นที่ของผู้ก่อการร้ายจึงมีพระราชดำริที่จะพระราชทานพระราชานุเคราะห์ให้นักเรียนเหล่านั้นได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนในระดับสูงต่อไป ตามสติปัญญาและความเหมาะสม ส่วนผู้ที่ไม่อาจจะศึกษาเล่าเรียนในระดับสูง ก็มีพระราชดำริให้ฝึกอาชีพต่าง ๆ ที่เหมาะสมสำหรับท้องถื่นนั้น ๆ โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโครงการนักเรียนพระราชานุเคราะห์และโครงการฝึกอาชีพให้แก่นักเรียนขึ้นในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531

ปี พ.ศ. 2532 ได้เสด็จทรงเยี่ยมโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโดยเฉพาะในภาค ตะวันตก ทรงทอดพระเนตรเห็นพื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายลงไปมาก จึงมีพระราชดำริให้มีการจัดตั้ง โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติขึ้น โดยมีโรงเรียนนาร่องเป็นโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในจังหวัดกาญจนบุรีขึ้นเป็นแห่งแรก ต่อมาโครงการนี้ได้ขยายออกไปในทุกโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เพื่อเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกในการรัก ห่วงแทน และเห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน

นอกจากนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ยังทรงตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญ ที่จะช่วยเสริมการทำงานของกระทรวงสาธารณสุขในการณรงค์แก้ปัญหา และควบคุมโรคขาดสารไอโอดีนในพื้นที่ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปไม่ถึงได้ยาก ซึ่งมีอยู่ 39 จังหวัดใน ทุกภาคของประเทศไทย และมีประชากรในพื้นที่นั้น ๆ ที่เป็นเป้าหมายจะต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ห่างไกลการคมนาคม จึงมีพระราชดำริจัดตั้งโครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533

ปัจจุบันนี้ มีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งอยู่ในโครงการตามพระราชดำริของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กระจายอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ รอบประเทศ 161 โรงเรียน และมีนักเรียนทั้งสิ้น 17,504 คน

โครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน มีรายละเอียดแต่ละโครงการดังนี้

โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน

หลักการและเหตุผล

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้โดยเสด็จพระบามสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ไปทรงเยี่ยมราษฎรทั่วทุกภาคของประเทศ ทรงพบปัญหาความยากจน ความทุกข์ยากลำบากของประชาชนด้วยพระองค์เอง โดยเฉพาะเยาวชนเป็นโรคขาดอาหารร่างกายอ่อนแอ มีการเจ็บป่วย จึงทรงมีความห่วงใยวิตกกังวลถึงเด็กที่นาสงสารเหล่านี้ ซึ่งจะเป็นกำลังของชาติบ้านเมืองต่อไปในอนาคต สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงทรงมีพระราชดำริทดลองทำโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน เมื่อ พ.ศ. 2523 โดยพระราชทานเงิน สิ่งของ วัสดุ อุปกรณ์การเกษตร พันธุ์พืชต่างๆ ค่าเงินการจนเป็นผล แล้วจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมจัดตั้งโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2524

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนอาหารกลางวันในโรงเรียน และการขาดแคลนอาหารในชุมชน
2. เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีความรู้ทางการเกษตรแผนใหม่
3. เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีความรู้ทางโภชนาการ ถนอมอาหาร และแปรรูปอาหาร
4. เพื่อให้ผู้ปกครอง นักเรียน เกิดนิสัยในการช่วยเหลือตนเอง มีความขยันหมั่นเพียร
5. เพื่อให้โรงเรียนเป็นแหล่งวิทยากรของหมู่บ้าน

แผนการดำเนินงาน

1. ฝึกอบรมครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เกี่ยวกับการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ความรู้ด้านโภชนาการ และการถนอมอาหาร
2. ส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ ปลูกข้าวไร่ เลี้ยงปลา เลี้ยงสัตว์ เล็ก ปลูกถั่วต่าง ๆ และไม้ผลโตเร็ว ทั้งในระดับโรงเรียนและครอบครัวของนักเรียน
3. ส่งเสริมการทำอาหารกลางวันที่ย่าง มีคุณค่าเพียงพอ สำหรับนักเรียนใน โรงเรียนโดยใช้ผลผลิตที่ผลิตได้ในโรงเรียน และในหมู่บ้าน
4. ส่งเสริมการบริโภคอาหารพื้นเมืองที่มีคุณค่า โดยเน้นทางด้านโภชนาการ
5. การตรวจเยี่ยมโครงการและติดตามผล เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ และให้กำลังใจ
6. การประเมินผล โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง ทดสอบความรู้เด็ก การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนในโรงเรียนมีสุขภาพดี มีนิสัยขยันหมั่นเพียร รู้จักช่วยเหลือตนเอง
2. ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก ผู้ปกครอง ครู ร่วมมือกันในการ พัฒนาโรงเรียน
3. ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านได้แบบอย่างที่ดี ไปพัฒนาครอบครัวของตนต่อไปได้

ปัจจัยความสำเร็จของโครงการ

1. ผู้อำนวยการโครงการต้องเข้าใจเป้าหมาย อุดมการณ์ อย่างลึกซึ้ง
2. การประสานงานระหว่างผู้ดำเนินงาน ให้ถือความสำคัญระหว่างบุคคล อย่างไม่เป็นทางการ
3. หลักการดำเนินงานทุกขั้นตอน อาศัยหลักง่าย ประหยัด และ

การประสานประโยชน์

4. ครูโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทุกคน เป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้โครงการประสบความสำเร็จ

5. ต้องมีการบันทึกผลการปฏิบัติงานทุกขั้นตอนอย่างสม่ำเสมอ ตามแบบฟอร์มที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา

หลักการและเหตุผล

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ไปทรงเยี่ยมราษฎรทั่วทุกภาคของประเทศ ทรงพบสภาพความเดือดร้อน ความยากลำบาก ความยากไร้ ขาดแคลนอาหาร และสิ่งจำเป็นอย่างอื่นในการดำรงชีวิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งทรงพบว่า เยาวชนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ส่วนมากจะมีปัญหาเรื่องสุขภาพแล้ว ยังมีปัญหาทางการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณต่อเยาวชนในท้องถิ่น ซึ่งอยู่ในเขตจึงมีพระราชดำริที่จะส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2523 ในตอนเริ่มต้นทรงมุ่งไปเน้นสิ่งที่ทำอย่างไรเยาวชนที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนอย่างนั้นจะมีสุขภาพอนามัยแข็งแรงสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะสร้างเสริมสติปัญญา เพื่อการศึกษาและพัฒนาตัวเองให้ประโยชน์ต่อภูมิภาคและสังคมสืบไป ในการจัดการนั้นได้ทรงทดลองโดยเริ่มต้นด้วยการให้การศึกษาและช่วยเหลือในด้านเกษตร จากพระราชดำรินี้จึงเกิดโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน และโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาขึ้นในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั่วประเทศ
2. เพื่อให้ครูที่สอนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน มีความรู้ในวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพของการเรียนการสอน และมีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับท้องถิ่น
3. เพื่อปลูกฝังและพัฒนาจิตใจของเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ให้มีความรับผิดชอบและ

ความสำนึกในความเป็นไทย ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็น
ประมุข

4. เพื่อให้มีการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกับแหล่งวิชาการ
ระดับสูงในท้องถิ่นที่ใกล้เคียง เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์

หลักการและเหตุผล

จากการที่ทรงประจักษ์ว่าเด็กนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เมื่อสำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้ว ส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับสูงได้ เนื่องจากทางบ้านมีฐานะยากจน และตามชายแดนมักไม่มีโรงเรียนเปิดสอนในระดับสูง จึงมีพระราชประสงค์จะพระราชทานพระราชานุเคราะห์ให้นักเรียนเหล่านั้นได้มีโอกาสศึกษาต่อตามระดับสติปัญญา และความเหมาะสม จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโครงการนี้ขึ้น เมื่อปีการศึกษา 2531 มีจำนวนนักเรียน 17 คน และเพิ่มขึ้นอีกตามพระราชประสงค์ นักเรียนที่จะขอรับทุนในพระราชานุเคราะห์จะต้องมีผลการเรียนสอบได้ระดับคะแนนเกรด 3 ขึ้นไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น
2. เพื่อปลูกฝังและพัฒนาให้นักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนให้เห็นคุณค่าของการศึกษา
3. เพื่อปลูกฝังและพัฒนาให้นักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนให้มีความสำนึกในความเป็นไทย มีความรักในถิ่นที่อยู่และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
4. เพื่อให้นักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สามารถนำความรู้ที่ได้รับกลับไปพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป
5. เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา ให้นักเรียนในท้องถิ่นทุรกันดารไกลคมนาคม ให้มีความเจริญก้าวหน้าโดยทั่วกัน

แผนการดำเนินงาน

1. จัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือระหว่างหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง โดยยึดพระราชดำริเป็นหลัก ทั้งนี้ให้พิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนและโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
2. ให้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการควบคุมดูแลประสานงานจัดสรรทุนและให้การศึกษานอกระบบในแต่ละระดับ
3. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกนักเรียนที่จะขอรับทุนการศึกษา โดยดำเนินการเป็น 2 ระยะ คือ ระยะทดลองในอัตราส่วน 5 โรงเรียนต่อ 1 ทุน ระยะดำเนินการเต็มโครงการ คัดอัตราจำนวนโรงเรียนที่มีอยู่ โรงเรียนละ 1 ทุน และนักเรียนที่จะขอรับทุนจะต้องมีผลการเรียนสอบได้ 80 % หรือระดับคะแนน 3 ขึ้นไป
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามโครงการร่วมกันพิจารณาให้ผู้รับทุนการศึกษา เข้าศึกษาในระดับต่าง ๆ ทั้งสายสามัญ และสายอาชีวศึกษา รวมทั้งพิจารณากำหนดสถานศึกษา และสถานที่พักสำหรับนักเรียนผู้ได้รับทุนการศึกษา
5. ให้มีการจัดระบบติดตามผล และตรวจเยี่ยมนักเรียนผู้รับทุนการศึกษา เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องต่าง ๆ และให้กำลังใจ
6. ให้มีการประเมินผลเกี่ยวกับการเรียนการสอนของนักเรียนผู้รับทุนการศึกษา โดยละเอียดเพื่อนำมาพิจารณาจัดทุนการศึกษาในปีต่อไป

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. คุณภาพการศึกษาโดยทั่วไปของนักเรียนในถิ่นทุรกันดารห่างไกลคมนาคมดีขึ้น
2. ทำให้นักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ได้มีโอกาสศึกษาต่อในปริมาณสูงขึ้นและนำความรู้ไปประกอบอาชีพ และกลับไปพัฒนาท้องถิ่นของตน
3. ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านได้แบบอย่างที่ดีไปพัฒนาครอบครัว และคุณภาพชีวิตของบุตรหลานของตนในการให้การศึกษาคือเรื่อง
4. ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5. เป็นการผลิตบุคลากรในท้องถิ่นให้มีโอกาสช่วยกันพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่น
บูรกันดารของตนให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น
6. เป็นการสนองนโยบายของรัฐบาลในด้านการให้การศึกษาแก่เยาวชน

โครงการฝึกอาชีพให้แก่นักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

หลักการและเหตุผล

ตามที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินทรงตรวจเยี่ยมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันและโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ตามพระราชดำริทั่วประเทศ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ทรงเห็นประจักษ์ว่านักเรียนในโรงเรียนเหล่านั้น เมื่อสำเร็จการศึกษาภาคบังคับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้ว ไม่มีโอกาสจะศึกษาในระดับสูงต่อไปได้ เนื่องจากผู้ปกครองมีฐานะยากจน และหมู่บ้านตั้งอยู่ในท้องถิ่นชายแดนทุรกันดารห่างไกล การคมนาคมเป็นไปด้วยความยากลำบาก ประกอบกับบางแห่งก็เป็นพื้นที่ก่อการร้าย

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ จึงพระราชทานพระราชานุญาตให้ให้นักเรียนเหล่านั้น ได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนในระดับสูงต่อไป ตามความสามารถและความเหมาะสมของแต่ละคน ส่วนผู้ที่ไม่มีความสามารถจะศึกษาเล่าเรียนในระดับสูงต่อไปได้ ก็มีพระราชดำริให้ฝึกอาชีพที่สามารถทำได้ในท้องถิ่นนั้น ๆ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโครงการขึ้นในปีการศึกษา 2531 มีจุดหมายเพื่อฝึกอาชีพให้กับนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ที่ไม่อาจศึกษาเล่าเรียนในระดับสูงต่อไปได้ โดยเน้นให้การฝึกอาชีพที่เหมาะสมสำหรับท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น การฝึกอาชีพตัดเย็บผ้า ช่างตัดผม ช่างเครื่องยนต์ และงานประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ เป็นต้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฝึกอาชีพให้แก่นักเรียนและเยาวชนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ที่ศึกษาจบภาคบังคับแล้ว ไม่มีโอกาสศึกษาต่อในระดับสูงได้มีวิชาชีพติดตัวสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ในท้องถิ่นของตน
2. เพื่อเพิ่มรายได้และยกระดับมาตรฐานการครองชีพของชาวชนบท

3. เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนรักถิ่นที่อยู่ และสามารถนำเอาความรู้ที่ได้ไปพัฒนาท้องถิ่น และครอบครัว

4. เพื่อให้ผู้ปกครองและนักเรียน รู้จักการทำกิจกรรมร่วมกัน และปลูกฝังนิสัยช่วยเหลือตนเอง มีความขยันหมั่นเพียร

5. เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการพัฒนาเยาวชนให้มีความเจริญก้าวหน้า

6. เพื่อลดปัญหาการใช้แรงงานที่เกินความสามารถของเยาวชนให้ลดน้อยลง

แผนการดำเนินงาน

1. จัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือระหว่างหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง โดยยึดพระราชดำริเป็นหลัก

2. ให้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการควบคุมดูแล และประสานงานในการจัดกิจกรรมในการจัดฝึกอาชีพให้แก่นักเรียนในแต่ละระดับ

3. สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการในกิจกรรมที่จะดำเนินงานเกี่ยวกับฝึกอาชีพ ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

4. กำหนดกิจกรรมที่จะต้องดำเนินงานตามโครงการ

5. ให้มีการพิจารณากำหนดสถานที่ดำเนินงาน ตลอดจนจัดสรรหาอุปกรณ์ต่าง ๆ และบุคลากรตามกิจกรรมที่กำหนด

6. ให้มีการจัดระบบติดตามผลและมีการตรวจเยี่ยม เพื่อช่วยแก้ไขข้อขัดข้องต่าง ๆ ในการดำเนินงาน

7. ให้มีการประเมินผลเกี่ยวกับการฝึกอาชีพโดยละเอียด เพื่อนำผลมาพิจารณาจัดกิจกรรมในปีต่อไป

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ให้นักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ได้มีวิชาชีพติดตัวและสามารถนำความรู้ที่ได้รับกลับไปพัฒนาท้องถิ่น
2. ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านที่ตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ได้มีกิจกรรมร่วมกันและได้แบบอย่างที่ดีกลับไปพัฒนางานศิลปพื้นถิ่นของตนให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น
3. ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. เป็นการผลิตทรัพยากรบุคคลที่สำคัญในท้องถิ่น ให้มีโอกาสช่วยกันพัฒนาท้องถิ่น ให้มีความเจริญก้าวหน้าและมีคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต
5. เป็นการสนองนโยบายของรัฐบาลในด้านการส่งเสริมอาชีพให้แก่เยาวชนในท้องถิ่น

โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หลักการและเหตุผล

เนื่องจากสภาพสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันที่เสื่อมโทรมลงอย่างมากนี้ ซึ่งเป็นผลจากการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้อย่างสิ้นเปลือง ขาดความตระหนักถึงคุณประโยชน์ และความสำคัญของทรัพยากร โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ซึ่งมีอยู่ในท้องที่ทางไกลการคมนาคมหรือแม้แต่ในพื้นที่ป่าสงวนก็ตาม ได้ถูกลักลอบตัดจนเนื้อที่ป่าไม้ปัจจุบันลดลงเหลือเพียง 18% ของทั้งประเทศ ประกอบกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมักตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวน ดังนั้นในการเสด็จออกตรวจเยี่ยมความก้าวหน้าของโครงการในพระราชดำริต่าง ๆ ได้ทอดพระเนตรเห็นสภาพป่าไม้และพื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายไปมากมาย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สำนักพระราชวังจัดตั้งโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (เอกสารโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สำนักพระราชวัง 2532 : เอกสารอัดสำเนา) โดยมีพื้นที่ดำเนินการแห่งแรก คือ พื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านมะเขือยอ ต.บึงตี้ อ.ทวาย จ.กาญจนบุรี เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2532 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้มีการปลูกและรักษาต้นไม้ ป่าบริเวณรอบ ๆ โรงเรียน หมู่บ้าน วัด หรือบริเวณพื้นที่สาธารณะที่สามารถจะดูแลได้
2. เพื่อเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกเรียน ครู ประชาชน ในพื้นที่ เกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ของชาติให้มากยิ่งขึ้น
3. เพื่อให้มีแหล่งน้ำลำธาร ป้องกันการพังทลายของดิน เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า และช่วยในการควบคุมความผันแปรของดินฟ้าอากาศ
4. เพื่อให้ป่าฟื้นกลับคืนสู่สภาพที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น สามารถที่จะให้ประโยชน์ในด้านต่างๆ

ต่อประชาชนและประเทศชาติตลอดไป

หน่วยราชการที่มีส่วนร่วมมือกัน คือ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 13 ฝ่าย
พัฒนาและส่งเสริม กองบำรุงรักษาราชอุทยาน สำนักพระราชวัง

โครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน

หลักการและเหตุผล

ถึงแม้กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้ดำเนินงานตามโครงการรณรงค์การควบคุมโรคขาดสารไอโอดีนขึ้น ใน 14 จังหวัดในภาคเหนือและจังหวัดเลย เมื่อปี พ.ศ. 2532 โดยได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีแล้วนั้น ผลการสำรวจในพื้นที่อื่นเพิ่มเติมพบว่า โรคขาดสารไอโอดีนยังเป็นปัญหาสาธารณสุขอยู่ในพื้นที่ 16 จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุทัยธานี และอีก 7 จังหวัดในภาคกลาง (นครนายก ปราจีนบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์) อีกด้วย กระทรวงสาธารณสุขและกรมอนามัย จึงได้เสนอโครงการการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน ในพื้นที่ 24 จังหวัด ดังกล่าว ต่อคณะรัฐมนตรี และได้รับอนุมัติเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2533 ขณะนี้อยู่ในระหว่างการศึกษางบประมาณ คาดว่าจะแล้วเสร็จภายในเดือนกันยายน 2533 ซึ่งจะทำให้การควบคุมโรคขาดสารไอโอดีนจะครอบคลุมพื้นที่ทั้งสิ้น 39 จังหวัด อย่างไรก็ตาม แม้แต่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับทะเล เช่นในภาคใต้ก็ได้พบว่า มีประชาชน ซึ่งป่วยเป็นโรคนี้อยู่เป็นจำนวนมาก ทางกรมอนามัยมีโครงการที่จะสำรวจความชุกของโรคในพื้นที่ทางภาคใต้ต่อไป

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า โรคขาดสารไอโอดีนเป็นโรคหนึ่ง ซึ่งเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศ ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว ใน 39 จังหวัด มีจำนวนประชากรเกือบ 9 ล้านคน มีโอกาสที่จะป่วยเป็นโรคนี้ และมีผลไม่เฉพาะต่อสติปัญญาและการเจริญเติบโตในแต่ละบุคคล เท่านั้น แต่ยังส่งผลไปถึงบุตร ธิดา ที่จะถือกำเนิดขึ้นต่อไปด้วย ซึ่งจะส่งผลถึงคุณภาพชีวิตของประชากรและการพัฒนาประเทศในส่วนรวมในอนาคต

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญในเรื่องนี้ จึงมีพระราชดำริที่จะช่วยเสริมการทำงานของกระทรวงสาธารณสุข ในพื้นที่ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เข้าไปถึงได้โดยยาก และมีประชากรเป้าหมายที่จะต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ

ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งอยู่ห่างไกลจากการบริการของรัฐ รวมทั้งประชาชนในหมู่บ้านในพื้นที่ดังกล่าวด้วย ถ้าหากมีการดำเนินการควบคุมและป้องกันโรคขาดสารไอโอดีนในประชากรเป้าหมายในพื้นที่เหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องแล้ว คาดว่าจะช่วยแก้ไขปัญหาและควบคุมมิให้โรคนี้เป็นปัญหาสาธารณสุขของประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อควบคุมและป้องกันโรคขาดสารไอโอดีนในเด็กนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่มีการระบาดของโรคนี้ ตลอดจนประชาชนทั่วไปในพื้นที่เหล่านั้นด้วย

พื้นที่ดำเนินการ

พื้นที่ที่ตั้งของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนใน 39 จังหวัด ซึ่งเป็นแหล่งระบาดของโรคทั้งสิ้น 115 โรงเรียน รวมทั้งหมู่บ้านใกล้เคียงโรงเรียนเหล่านี้ด้วย

ระยะเวลาดำเนินการ

ปี พ.ศ. 2534 - 2539

ผู้ประสานงานโครงการ

สำนักพระราชวัง

หน่วยงานที่ร่วมดำเนินการ

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน กรมตำรวจ, กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ, กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

แนวทางการดำเนินการ

1. จัดการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องทุกระดับ เพื่อให้ทราบถึงความสำคัญของปัญหาและความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการควบคุมป้องกันและเพื่อการถ่ายทอดให้สู่ศึกษาแก่นักเรียน และประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่นี้จะต้องได้รับการอบรมคือ ตำรวจตระเวนชายแดนที่เป็นครูใหญ่ของโรงเรียนในพื้นที่ที่มีการระบาด กรมอนามัยจะสนับสนุนวิทยากรในการฝึกอบรมหลักสูตร การฝึกอบรมใช้เวลาประมาณหนึ่งวันครึ่ง ซึ่งประกอบด้วยนโยบายการควบคุมป้องกันสภาพปัญหา และประสบการณ์ในการดำเนินการ กลวิธีในการใช้โภชนศึกษา รวมทั้งการสาธิตวิธีการตรวจคอกพอก การผลิตและการตรวจสอบเกลือและน้ำเสริมไอโอดีน การใช้แบบรายงาน ฯลฯ
2. การสำรวจภาวะโรคขาดสารไอโอดีน ในพื้นที่เป้าหมาย หลังการฝึกอบรมผู้รับการฝึกอบรม ซึ่งเรียนรู้วิธีการสำรวจโดยวิธีการตรวจและแบ่งระยะของคอกพอกแล้ว ก็จะเริ่มการสำรวจภาวะคอกพอกในเด็กนักเรียนของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน โดยมีวิทยากรของกรมอนามัยเป็นที่เลี้ยงในระยะแรก
3. การดำเนินการงานการควบคุมป้องกัน หลังจากการสำรวจและทราบถึงภาวะของโรคในพื้นที่เป้าหมายแต่ละโรงเรียนแล้ว ผู้รับการฝึกอบรมรวมทั้งครูและบุคคลอื่น ๆ ในโรงเรียนจะประชาสัมพันธ์ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับโรคนี้แก่นักเรียน และประชาชนในชุมชนนั้น ๆ เมื่อประชาสัมพันธ์แล้วควรจะเริ่มให้มีการใช้น้ำเสริมไอโอดีนในโรงเรียน และอาจจะเผยแพร่ต่อไปถึงครัวเรือนในหมู่บ้าน และส่งเสริมให้มีการผลิตเกลือผสมไอโอดีนในชุมชน หรือแนะนำให้ชาวบ้านใช้เกลือเสริมไอโอดีนเท่านั้นในการปรุงอาหาร
4. การเฝ้าระวัง การติดตาม และประเมินผล หลังจากการดำเนินงานไปเป็นระยะพอสมควรแล้ว ควรมีการติดตามการใช้น้ำเสริมไอโอดีน เกลือเสริมไอโอดีนเป็นระยะ ๆ ให้โภชนศึกษาคำแนะนำแก้ไข้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้จากการดำเนินการสามารถขอความช่วยเหลือและคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของตำบล เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสุขภาพของจังหวัด ตลอดจนเจ้าหน้าที่ฝ่ายโภชนาการของศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต และเจ้าหน้าที่กองโภชนาการ สำหรับการ

ประเมินผลการดำเนินงานควรทำปีละ 1 ครั้ง อาจอยู่ในรูปคณะนิเทศ ติดตามประเมินผลจาก
ส่วนกลาง จากหน่วยงานหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง หรือจัดประชุมผู้เกี่ยวข้อง เพื่อรับทราบปัญหา และ
หาวิธีการแก้ไข

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ประชากรเป้าหมายในพื้นที่ที่มีการระบาดได้รับการดูแลควบคุมป้องกันโรคขาดสาร
ไอโอดีน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติในสวนรวม

ภาคผนวก จ

หลักสูตรประถมศึกษา

หลักสูตรประถมศึกษา

พุทธศักราช 2521

การศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถขั้นพื้นฐานให้คงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ ประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถ ได้ และสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

หลักการ

หลักสูตรศึกษามีหลักการสำคัญดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน
2. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต
3. เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติ โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสที่จัดหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการได้

จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรศึกษามีจุดมุ่งหมายให้เกิดผลแก่ผู้เรียนดังนี้

1. คุณสมบัติที่เป็นที่ยอมรับของสังคมต้องการนั้น
  - 1.1 มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว
  - 1.2 มีวินัยในตนเอง มุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ
  - 1.3 ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน
  - 1.4 รู้จักคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
  - 1.5 มีขันติธรรมต่อคำวิจารณ์ และแตกต่างระหว่างบุคคลหรือหมู่เหล่า
  - 1.6 มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้จักยกย่องผู้อื่น
  - 1.7 รู้จักทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยรู้จักเป็นผู้ให้ ผู้รับ ผู้นำ ผู้ตามที่ดี

2. ความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต
  - 2.1 มีนิสัยเสียส่วนตนและส่วนรวมทั้งทางกายและจิตใจ
  - 2.2 รู้กฎหมายที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน
  - 2.3 มีความรู้และทักษะในการหา การใช้ และออมทรัพย์
  - 2.4 เข้าใจความหมายของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีต่อชีวิตประจำวัน
  - 2.5 มีความรู้และทักษะในการจัดการและการทำงานรวมกลุ่มกัน

โดยถือหลักสหกรณ์

- 2.6 มีความรู้และทักษะในการทำงาน ทั้งในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภค
- 2.7 มีนิสัยและรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
- 2.8 มีความรู้และทักษะทางภาษาและคณิตศาสตร์
- 2.9 มีความรู้และทักษะในวิธีการทางวิทยาศาสตร์
- 2.10 มีความสามารถในการยังชีพสมกลมกลืนต่อสภาพและสิ่งแวดล้อม

ทางธรรมชาติ

- 2.11 รู้จักชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ

3. ชีวิตที่สงบสุข

- 3.1 รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม สิ่งแวดล้อม

และวิทยาการใหม่ ๆ

- 3.2 เข้าใจและศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือ และนำหลักธรรมมาใช้ใน

ชีวิตประจำวัน

- 3.3 รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์และมีประสิทธิภาพ
- 3.4 มีความริเริ่มที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม
- 3.5 มีอิสระในการคิด แต่พร้อมที่จะยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล
- 3.6 รู้จักแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี

4. สมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ

- 4.1 เชื่อมมั่นในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- 4.2 รู้คุณค่า ชื่นชม และรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ
- 4.3 สำนึกในหน้าที่และสิทธิของตน
- 4.4 รู้ความสำคัญของครอบครัว สังคม และท้องถิ่นของตน
- 4.5 รู้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคและโลก และมีความเข้าใจ

อันดีต่อกัน

4.6 สามารถฝึกกำลังสติปัญญา กำลังกาย กำลังทรัพย์ เพื่อความเจริญและความมั่นคงของประเทศ

4.7 รู้คุณค่าในความเป็นไทย และภูมิใจที่เกิดในผืนแผ่นดินไทย
โครงสร้างและเนื้อหา

มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มี 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ประกอบด้วยภาษาไทยและคณิตศาสตร์

กลุ่มที่ 2 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ว่าด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของชีวิตและสังคมกล่าวถึงปัญหาและความต้องการมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เพื่อความดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี

กลุ่มที่ 3 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ว่าด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและสร้างนิสัย

กลุ่มที่ 4 กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ว่าด้วยประสบการณ์ทั่วไปในการทำงานและความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ

การสอนหลักธรรมและการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาที่ไม่ใช่ศาสนาพุทธ แต่เป็นศาสนาซึ่งประชาชนส่วนใหญ่นับถืออย่างมกัมาได้ โดยสอนควบคู่ไปกับการเรียนวิชาจริยศึกษาซึ่งอยู่ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ทั้งนี้ต้องมีโครงการสอน ซึ่งศึกษาธิการเขตของเขตการศึกษานั้นอนุมัติ

การจัดมวลประสพการณ์ให้เรียนนั้น ให้จัดได้ยืดหยุ่นตามพัฒนาการของเด็กและความเหมาะสมของท้องถิ่นเป็นสำคัญ หลักสูตรนี้จัดเป็นสามช่วง ช่วงละ 2 ปี คือ ประถมปีที่ 1-2 ประถมปีที่ 3-4 และประถมปีที่ 5-6 ซึ่งเนื้อหาอันอาจจะพัฒนาเปลี่ยนแปลงได้

การเรียนการสอน

การเรียนการสอนมีหลักการดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนเนื้อหาใหม่ในแต่ละบทเรียน ควรให้ยืดหยุ่นตามเหตุการณ์สภาพท้องถิ่น ความสนใจของผู้เรียนและให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวิชามากที่สุดเท่าที่จะทำได้
2. ผู้สอนควรใช้วิธีสอนที่จะให้ผู้เรียนรู้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ผึกให้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และรู้จักนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน โดยพิจารณาวิธีสอนที่เห็นว่าเหมาะสมกับจุดประสงค์และลักษณะเนื้อหาวิชา เช่น การสอนแบบแก้ปัญหา ค้นคว้า อภิปราย ทำงานกลุ่ม ฯลฯ
3. ผู้สอนควรคำนึงถึงการที่จะให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติ ซึ่งมีผลส่งเสริมคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล และให้ผู้เรียนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข
4. เวลาเรียนกำหนดไว้คาบละ 20 นาที ในการจัดสอนให้โรงเรียน หรือท้องถิ่นกำหนดช่วงตารางเวลาเรียนเอง โดยจะกำหนดครั้งละกี่คาบ เป็นช่วงสั้นหรือยาว ได้ตามความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ลักษณะเนื้อหาและกิจกรรม

เวลาเรียน

ตลอดหลักสูตรใช้เวลาเรียนประมาณ 6 ปี แต่แต่ละปีการศึกษาควรมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 40 สัปดาห์ ในหนึ่งสัปดาห์ต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 25 ชั่วโมง ทั้งนี้เมื่อรวมแล้วต้องไม่น้อยกว่า 200 วัน และไม่ต่ำกว่า 1,000 ชั่วโมง

อัตราเวลาเรียนของมวลประสพการณ์ทั้ง 4 กลุ่ม แต่ละระดับชั้นกำหนดไว้โดยประมาณ ดังนี้

1. กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้อยู่ ชั้นป.1-2 ประมาณร้อยละ 50 ขึ้น

ป.3-4 ประมาณร้อยละ 35 และชั้นป.5-6 ประมาณร้อยละ 25 ของเวลาเรียนทั้งหมด

2. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นป.1-2 ประมาณร้อยละ 15 ชั้น

ป.3-4 ประมาณร้อยละ 20 และชั้นป.5-6 ประมาณร้อยละ 25 ของเวลาเรียนทั้งหมด

3. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นป.1-2 ประมาณร้อยละ 25 ชั้น

ป.3-4 ประมาณร้อยละ 25 และชั้นป.5-6 ประมาณร้อยละ 20 ของเวลาเรียนทั้งหมด

4. กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นป.1-2 ประมาณร้อยละ 10 ชั้น

ป.3-4 ประมาณร้อยละ 20 และชั้นป.5-6 ประมาณร้อยละ 30 ของเวลาเรียนทั้งหมด

การวัดผล การประเมินผล และการติดตามผล

การวัดผลและการประเมินผลตลอดจนการติดตามผลเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน และจัดให้ผู้เรียนได้เรียนหรือเลื่อนชั้นระหว่างปีหรือปลายปีตามความสามารถของผู้เรียน ำให้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่จะทดสอบเป็นระยะหรือทดสอบเมื่อจบแต่ละบทเรียนตามลักษณะการจัดประสบการณ์และเนื้อหาวิชา ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียน

หลักสูตรประถมศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา

พุทธศักราช 2524

หลักสูตรประถมศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา เป็นหลักสูตรที่ปรับปรุงมาจากหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 และหลักสูตรศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวเขา พุทธศักราช 2520 เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพชีวิตและสังคม รวมทั้งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวเขา สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมไทย เป็นพลเมืองดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

หลักการทั่วไป

หลักการทั่วไปของหลักสูตรประถมศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขามีกังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน
2. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต
3. เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติ โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสที่จะจัดหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการได้

หลักการเฉพาะ

หลักการเฉพาะของหลักสูตรประถมศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขามีกังนี้

1. เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับชุมชนในเขตภูเขา
2. เป็นการศึกษาที่จัดให้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่
3. เป็นการศึกษาที่ส่งเสริมให้ชุมชนสามารถปรับให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ตามความสามารถตามประสบการณ์ และพัฒนาการของแต่ละบุคคลซึ่งไม่เหมือนกัน โดยไม่สูญเสียโอกาสที่จะเรียนให้ได้สมบูรณ์ตามหลักสูตร

5. เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า รู้จักรักษาและพัฒนาค่านิยมและวัฒนธรรมที่องงินอย่างเหมาะสม

6. เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความสามารถของผู้เรียนทั้งในด้านบุคคล และกลุ่มบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนและกลุ่มนำความรู้ ความคิดและทักษะที่ได้จากการเรียนรู้ไปพัฒนาและปรับปรุงตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมให้ดีขึ้น

จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรประถมศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา มีจุดมุ่งหมายให้เกิดผลแก่ผู้เรียนดังนี้

1. จุดมุ่งหมายทั่วไป มีดังนี้

1.1 คุณสมบัติที่ต้องการเน้น

- ก. มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว
- ข. มีวินัยในตนเอง มุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ
- ค. ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน
- ง. รู้จักคิด วิचारณ์ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
- จ. มีขันติธรรมต่อคำวิจารณ์ และความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือหมู่เหล่า
- ฉ. มีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้จักยกย่องผู้อื่น
- ช. รู้จักทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยรู้จักเป็นผู้ให้ ผู้รับ ผู้นำ และ

ผู้ตามที่ดี

1.2 ความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต

- ก. มีสุขนิสัยส่วนตัว และส่วนรวมทั้งทางกายและจิตใจ
- ข. รู้กฎหมายที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน
- ค. มีความรู้และทักษะในการหา การใช้ และออมทรัพย์
- ง. เข้าใจความหมายของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีต่อชีวิตประจำวัน
- จ. มีความรู้ทักษะในการจัดการและทำงานรวมกลุ่มกัน โดยถือหลักสหกรณ์
- ฉ. มีความรู้และทักษะในการทำงาน ทั้งในฐานะผู้ผลิตและผู้บริโภค

- ข. มีนิสัยและรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
- ข. มีความรู้และทักษะทางภาษาและคณิตศาสตร์
- ฉ. มีความรู้และทักษะในวิธีการทางวิทยาศาสตร์
- ญ. มีความสามารถในการยังชีพผสมกลมกลืนต่อสภาพและสิ่งแวดล้อม

ทางธรรมชาติ

- ฎ. รู้จักชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ

1.3 ชีวิตที่สงบสุข

ก. รู้จักปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม สิ่งแวดล้อม และวิทยาการใหม่ ๆ

ข. เข้าใจและศรัทธาในศาสนาที่ตนนับถือ และนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน

- ค. รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์และมีประสิทธิภาพ
- ง. มีความริเริ่มที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง และส่วนรวม
- จ. มีอิสระในการคิด แต่พร้อมที่จะยอมรับความคิดของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล
- ฉ. รู้จักแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี

1.4 สมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ

- ก. เชื่อมมั่นในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
- ข. รู้คุณค่า ชื่นชม และรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ
- ค. สำนึกในหน้าที่และสิทธิของตน
- ง. รู้ความสำคัญของครอบครัว สังคม และท้องถิ่นของตน
- จ. รู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคและโลก และ

มีความเข้าใจอันดีต่อกัน

- ฉ. สามารถผนึกกำลังสติปัญญา กำลังกาย กำลังทรัพย์ เพื่อความเจริญ

และความมั่นคงของประเทศ

ช. รัชคณาในความเป็นไทย และภูมิใจที่กิดในผืนแผ่นดินไทย

2. จุดมุ่งหมายเฉพาะ มีดังนี้

- 2.1 ให้มีความรู้ภาษาไทยพอที่จะสื่อความหมาย และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
- 2.2 ให้มีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทางสังคม และสามารถเลือกวิถีทางที่จะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่ได้ ในขณะที่เดียวกันให้ตระหนักว่ามนุษย์ ก็สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมให้เป็นประโยชน์ของมนุษย์ได้ เช่นเดียวกัน
- 2.3 ให้มีความรู้ความเข้าใจเห็นความจำเป็นของการเกษตรแบบถาวร และสนใจหาความรู้เพื่อปรับปรุงอาชีพของตนเองเสมอ
- 2.4 ให้มีความรักถิ่นที่อยู่และมีความสำนึกที่จะปรับปรุงชุมชนของตนเองให้เจริญก้าวหน้า
- 2.5 ให้มีความสำนึกที่จะร่วมมือกันอนุรักษ์ และรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดิน น้ำ ป่าไม้ และสัตว์ป่า
- 2.6 ให้เห็นคุณค่า รู้จักรักษา และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และวัฒนธรรมของชาติ
- 2.7 ให้มีความเชื่อมั่นในความคิด ความสามารถของตนเอง และยอมรับความคิดของคนอื่นอย่างมีเหตุผล
- 2.8 ให้เห็นคุณค่าของการพึ่งตนเองทั้งในเรื่องส่วนบุคคล ครอบครัว และชุมชน ก่อนที่จะพึ่งหรือรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น หรือจากภายนอกชุมชน.
- 2.9 ให้เห็นความจำเป็นที่จะร่วมมือกับหน่วยราชการหรือเอกชน ปรับปรุงชีวิต และชุมชน เช่น การสหกรณ์ อนามัย ฯลฯ
- 2.10 ให้มีความรู้ลึกๆ เป็นสมาชิกของสังคมไทยและตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบและสิทธิของประชาชนไทย
- 2.11 ให้ตระหนักถึงภัยของสิ่งเสพติด
- 2.12 ให้มีความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่จะนำไปใช้ชีวิตประจำวัน

โครงสร้างและเนื้อหา

โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตรนี้ จัดทำขึ้นจากมวลประสบการณ์ที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้ง 4 กลุ่ม ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และใช้เนื้อหาทั้ง 3 หมวดของหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จสำหรับชาวเขา พุทธศักราช 2520 ตามรายละเอียดดังนี้

1. โครงสร้าง

หลักสูตรนี้จัดวางโครงสร้างเป็น 2 กลุ่มดังนี้ คือ

ก. กลุ่มทักษะ เป็นความรู้พื้นฐานที่จะเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ประกอบด้วยภาษาไทย และคณิตศาสตร์

ข. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและสังคม เป็นมวลประสบการณ์ และความรู้ที่จำเป็นแก่ชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้เรียน

2. รูปแบบ

รูปแบบแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบของกลุ่มทักษะ แบ่งเป็น

ก. การกำหนดรูปแบบ กำหนดคุณลักษณะเดียวกันกับหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521

ข. รายละเอียดของรูปแบบ ได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ หลักการหรือแนวความคิดไว้ในเนื้อหาแต่ละเรื่อง เพื่อให้เห็นว่า เนื้อหานั้นมีจุดประสงค์อย่างไร และผู้เรียนจะได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้อย่างไร รูปแบบของกลุ่มทักษะได้แบ่งเป็น 3 ช่อง ดังนี้

ช่องที่ 1 จุดประสงค์การเรียนรู้

ช่องที่ 2 แนวความคิด

ช่องที่ 3 เนื้อหา

2. รูปแบบของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและสังคม แบ่งเป็น

2.1 การกำหนดรูปแบบ ได้กำหนดรูปแบบที่มุ่งก่อให้เกิดสิ่งต่อไปนี้ คือ

2.1.1 ความชัดเจน และความสะดวกต่อการนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน

2.1.2 ความเข้าใจในสาระสำคัญต่าง ๆ ที่จำเป็นในการนำไปจัดการเรียนการสอนต่อไป เช่น ทำไมจึงเรียนสภาพนี้ มวลประสบการณ์ที่จัดตามสภาพดังกล่าวควรมีอะไรบ้าง ผู้เรียนจะได้รับผลอะไรจากการเรียนมวลประสบการณ์ของสภาพนั้น ๆ

2.2 รายละเอียดของรูปแบบ แบ่งเป็น 7 ช่อง ดังนี้

ช่องที่ 1 : สภาพ การเขียนสภาพตามหลักสูตร เขียนในลักษณะเป็นกลาง โดยพยายามหลีกเลี่ยงการใช้กฎเกณฑ์มาตรฐานของวัฒนธรรมไทยและสังคมไทย เป็นเครื่องวัด หรือตัดสินสภาพชีวิตและสังคมของชุมชนชาวเขา โดยพยายามมองข้ามวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวเขาแต่ละเผ่า

ช่องที่ 2 : ปัจจัย (เหตุ-ผล) เป็นการวิเคราะห์ที่ปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพทั้งในแง่ภูมิของเหตุและผลของสภาพนั้น ๆ การวิเคราะห์ที่มุ่งให้สัมพันธ์กับสภาพชีวิตและสังคมของชาวเขาตามระบบโครงสร้างวิถีชีวิต วัฒนธรรม ตลอดจนเจตคติและค่านิยมต่าง ๆ

ช่องที่ 3 : เรียนไปทำไม เป็นการคาดคะเนว่าผู้เรียนและครูจะตระหนัก และตอบตนเองได้ว่าเรียนและสอนสภาพนี้ไปทำไม อีกนัยหนึ่งคือ เรียนแล้วบรรลุเป้าหมายสุดท้ายอะไร

ช่องที่ 4 : ข้อมูลพื้นฐาน เป็นเนื้อหาด้านวิชาการ (ศาสตร์) และด้านสังคมสิ่งแวดล้อม เช่น เจตคติ ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี คุณธรรม เป็นต้น

ช่องที่ 5 : กระบวนการเรียนรู้ เป็นแนวทางหรือข้อเสนอแนะแก่ครูผู้สอนและผู้เรียนในการจัดกิจกรรม เพื่อก่อให้เกิด

ก. การปฏิบัติจริงและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ข. การขนบขยายหาข้อมูล และความรู้นอกชั้นเรียน

ด้วยตนเอง

ค. การเห็นความสำคัญของวิทยาการพื้นบ้าน และ
ผู้มีความรู้ที่อยู่ในท้องถิ่น

ง. การฝึกฝนและพัฒนากระบวนการกลุ่ม

ช่องที่ 6 และ 7 : วัตถุประสงค์ เป็นวัตถุประสงค์ที่สอดคล้อง
กับข้อมูลพื้นฐานกำหนดขึ้นเพื่อให้สามารถประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้

3. เนื้อหา

เนื้อหาของหลักสูตรแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. เนื้อหาของกลุ่มทักษะ มีดังนี้

1.1 ภาษาไทย แบ่งเนื้อหาเป็น 3 ตอน คือ ภาษาไทย1 ภาษาไทย2
และภาษาไทย3 เรียงเนื้อหาตามลำดับจากง่ายไปหายาก และเนื่องจากภาษาไทยเป็นวิชาทักษะที่
ต้องฝึกฝนสม่ำเสมอ โดยเฉพาะสำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้พื้นฐานภาษาไทยมาแต่เดิม ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่
สอง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเน้นการฝึกพื้นฐานด้านภาษาไทยให้มากกว่าผู้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแรก
อยู่แล้ว ทั้งทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน

1.2 คณิตศาสตร์ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน คือ คณิตศาสตร์1
คณิตศาสตร์2 และคณิตศาสตร์3 เรียงเนื้อหาตามลำดับจากง่ายไปหายาก เน้นการฝึกทักษะพื้นฐาน
ในคณิตศาสตร์1 การกำหนดเนื้อหาและทักษะคณิตศาสตร์คำนึงถึงพื้นฐาน ประสบการณ์เดิม และ
การนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของชาวเขา

อนึ่ง เนื้อหาในกลุ่มวิชาทักษะนี้ส่วนใหญ่มาจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช
2521 โดยปรับปรุงให้เหมาะสมกับความจำเป็นของชาวเขาที่จะต้องใช้ทักษะเหล่านี้

2. เนื้อหาของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและสังคม มีดังนี้

2.1 การจัดเนื้อหา แบ่งเป็น

2.1.1 เนื้อหาหลักสูตร จัดเป็นหน่วยใหญ่ๆ 19 หน่วย ตาม
สภาพและปัญหาที่มีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขา ทั้งในด้านสิ่งที่ตั้งถามและด้านสิ่งที่
เป็นปัญหาซึ่งผู้เรียนประสบในชีวิตประจำวัน

2.1.2 หน่วยต่าง ๆ ในหลักสูตรกำหนดขึ้นจากการสำรวจ

คัดเลือกและตรวจสอบของหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับชาวเขาหลายฝ่าย เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐอันได้แก่ นักวิจัย ศูนย์วิจัยชาวเขา เจ้าหน้าที่กองสงเคราะห์ชาวเขา นักการศึกษา - นักวิชาการเกษตร แพทย์ เจ้าหน้าที่อนามัย และครูที่สอนชาวเขา รวมทั้งชาวเขาเองด้วย

2.1.3 การกำหนดหน่วยทั้ง 19 หน่วย ได้นำมวลประสบการณ์

ต่าง ๆ ตามหลักสูตรประถมศึกษา 2521 ทั้ง 4 กลุ่ม มาบูรณาการเข้าด้วยกันอย่างผสมกลมกลืน ทั้งนี้การบูรณาการมวลประสบการณ์จาก 4 กลุ่ม ดังกล่าว มุ่งยึดความเป็นจริงของสภาพชีวิตและสังคมของชาวเขาเป็นหลัก โดยหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติ ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติ จากมวลประสบการณ์เหล่านั้น และสามารถนำไปปรับปรุงชีวิต ความเป็นอยู่ และแสวงหาแนวทางการแก้ปัญหาด้วยตนเองเป็นการพึ่งตนเอง ตลอดจนตระหนักในคุณค่าของสิ่งที่ดีงามและเอกลักษณ์ของชุมชน

2.1.4 เนื้อหาในแต่ละหน่วยที่บูรณาการเข้าด้วยกันนี้แล้ว จะ

ก่อให้เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้หน่วยอื่น ๆ ที่จัดไว้ในหลักสูตร ตลอดจนปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคม

2.2 สารของเนื้อหา ประกอบด้วยหน่วยต่าง ๆ 19 หน่วย ดังนี้

หน่วยที่ 1 คริวเรือน

หน่วยที่ 2 ชุมชน

หน่วยที่ 3 อาหาร

หน่วยที่ 4 เจ็บป่วย

หน่วยที่ 5 แม่และเด็ก

หน่วยที่ 6 พืชไร่

หน่วยที่ 7 ที่ดิน

หน่วยที่ 8 ป่าไม้

หน่วยที่ 9 ผืน

- หน่วยที่ 10 ลัทธิลัทธิ
- หน่วยที่ 11 พ่อค้า
- หน่วยที่ 12 อาชีพอื่น ๆ นอกจากการเกษตร
- หน่วยที่ 13 ทัศนกรรมพื้นบ้าน
- หน่วยที่ 14 วิทยาการพื้นบ้าน
- หน่วยที่ 15 ปรากฏการณ์ธรรมชาติ
- หน่วยที่ 16 สิ่งประดิษฐ์ของเผ่า
- หน่วยที่ 17 คนไทย
- หน่วยที่ 18 การติดต่อรับรู้ข่าวสาร
- หน่วยที่ 19 การติดต่อหน่วยงานต่าง ๆ

2.3 เนื้อหาส่วนที่เพิ่มเติมของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและสังคม

เนื้อหาที่เขียนไว้ในหลักสูตรนี้ เป็นเนื้อหาเพียงร้อยละ 80 ของเนื้อหาทั้งหมดที่ผู้เรียนจะเรียน เนื้อหาที่เหลืออีกร้อยละ 20 ครู ผู้เรียนและชุมชนสร้างเสริมเพิ่มขึ้นตามสภาพความจำเป็นและความต้องการของท้องถิ่น

หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร

หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรมีดังนี้

1. การนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้ มีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มผู้เรียน ซึ่งมีทั้งเด็กและผู้ใหญ่จะใช้หลักสูตรเดียวกัน เพราะสภาพชีวิตและสภาพสังคมของชุมชนเป็นกิจกรรมร่วมกัน ในการจัดให้เรียนร่วมกันหรือแยกกันนั้นให้คำนึงถึงวุฒิภาวะ ประสบการณ์ ความสามารถในการรับรู้ ระดับความสนใจ ทักษะ และความชำนาญที่แตกต่างกัน

2. การใช้หลักสูตรมี 2 ลักษณะ กล่าวคือ

2.1 สำหรับผู้ที่ต้องการเรียนเพื่อให้ได้ประโยชน์ประถมศึกษา

(ประถมศึกษาปีที่ 6) ต้องเรียนจนจบหลักสูตร

2.2 สำหรับผู้ที่ต้องการเรียนเพียงเพื่อให้ได้ความรู้ตามความจำเป็นและความสนใจ จะเลือกเรียนเรื่องใดเท่าใดก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องวัดผลตามระเบียบการวัดผลประเมินผลที่ระบุไว้ในหลักสูตรนี้

2. การจัดการเรียนการสอน

ในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ มีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. หน่วยที่จัดการเรียนการสอนไม่จำเป็นต้องจัดในห้องเรียนเท่านั้น อาจจัดที่บ้านผู้เรียน ไร่ นา หรือสถานที่อื่นๆ ซึ่งผู้เรียนมีกิจกรรมในชีวิตประจำวันก็ได้

2. กิจกรรมการเรียนการสอนเด็กและผู้ใหญ่ อาจจะรวมกิจกรรมเดียวกันก็ได้ หรือแยกกลุ่มกันได้ตามสภาพเนื้อหา และสถานการณ์

3. กิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ มุ่งใช้แหล่งวิทยากรท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด

3. เวลาเรียน

มีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของ "เวลาเรียน"

คำว่า "เวลาเรียน" หมายถึง

1.1 เวลาที่เรียน หรือร่วมกิจกรรมกับครู

1.2 เวลาที่เรียน หรือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเองตามที่ครูมอบหมายให้

2. กำหนดเวลาเรียน (ตลอดหลักสูตร) ผู้เรียนต้องมีเวลาไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด

3. อัตราส่วนเวลาเรียน แบ่งออกเป็น

3.1 กลุ่ม 1 ทักษะ ใช้เวลาเรียนร้อยละ 35 ของเวลาเรียน

ตลอดหลักสูตร

3.2 กลุ่ม 2 สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและสังคม ใช้เวลาเรียน

ร้อยละ 65 ของเวลาเรียนตลอดหลักสูตร โดยแบ่งเป็น

หน่วยที่กำหนดไว้แล้วในหลักสูตร ร้อยละ 80

หน่วยที่ครู ผู้เรียน และชุมชนกำหนดเพิ่มเติม ร้อยละ 20

4. การวัดผล การประเมินผล และการติดตามผล

การวัดผล การประเมินผล ตลอดจนการติดตามผลเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และเพื่อการตัดสินใจให้ผู้เรียนจบหลักสูตร ให้เป็นหน้าที่ของครูผู้สอนโดยร่วมกับครูนิเทศก์ เจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น (หมายถึงเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการ หรือหน่วยงานเอกชนที่อยู่ในพื้นที่ที่เปิดการสอน และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชุมชนนั้น) รวมทั้งชาวบ้านในท้องถิ่นที่เปิดการสอนตามสมควร ทั้งนี้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา พุทธศักราช 2524

5. การพัฒนาปรับปรุงหลักสูตร

ในการปรับปรุงหลักสูตรนี้ ในด้านเนื้อหา การเรียนการสอน เวลาเรียน การวัดผลและการประเมินผล ให้มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรได้ โดยมุ่งให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นและกลุ่มเป้าหมาย และเน้นการมีส่วนร่วมของบุคคลในท้องถิ่น อันได้แก่ ครู ผู้เรียน และชุมชน

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างแบบสอบถาม

แบบสอบถามการปฏิบัติงานของครูตำรวจตระเวนชายแดน
ในการพัฒนาจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้มี 32 หน้า แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถามในการพัฒนาจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

2. การพัฒนาจิตสำนึก หมายถึง การจัดประสบการณ์โดยให้ความรู้ ความเข้าใจ และกระตุ้นให้มีการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ จนทำให้เกิดความรู้สึกเห็นความสำคัญ เห็นคุณค่าและซาบซึ้ง จนมองเห็นปัญหาและเกิดความตระหนัก อันนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่ถูกต้องต่อการแก้ไขปัญหาได้ ซึ่งทำได้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน

ในการตอบแบบสอบถามทั้ง 3 ตอนนี้ ขอความกรุณาให้ท่านตอบทุกข้อ

และขอให้ตรงกับการปฏิบัติงานของท่านอย่างแท้จริง

เพราะข้อมูลที่ต้องการตามความเป็นจริงเท่านั้น

ที่จะทำให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือและเที่ยงตรง

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

กรุณาทำเครื่องหมาย X ลงในหน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. ปัจจุบันท่านมีอายุ

1. 20-29 ปี	2. 30-39 ปี
3. 40-49 ปี	4. 49 ปีขึ้นไป
2. สถานภาพการสมรส

1. โสด	2. มีคู่สมรส
3. คู่สมรสถึงแก่กรรม	4. หย่า
3. วุฒิกการศึกษาสูงสุดของท่าน

1. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	2. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช.
3. ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	4. ปริญญาตรี
4. โรงเรียนที่ท่านทำงานอยู่ในปัจจุบัน สังกัดอยู่กับกองกำกับการที่
 .....
5. ระยะเวลาที่ท่านรับราชการเป็นครูตำราจตระเวนชายแดนจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา

1. 1 - 3 ปี	2. 4 - 6 ปี
3. 7 - 10 ปี	4. 10 ปีขึ้นไป
6. ชั้นยศของท่านในปัจจุบัน

1. ชั้นสัญญาบัตร	2. ชั้นนายดาบตำรวจ
3. ชั้นจ่าสิบตำรวจ	4. ชั้นนายสิบตำรวจหรือต่ำกว่า

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูตำรวจตระเวนชายแดน

ในการพัฒนาจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชนในถิ่นทุรกันดาร

ขอให้ท่านพิจารณาข้อกระทงเหล่านี้อย่างถี่ถ้วน แล้วกาเครื่องหมายลงในช่องที่ท่านได้ปฏิบัติจริง

ตัวอย่างเช่น

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
0	กำหนดวัตถุประสงค์การสอนด้วย ตนเอง.....	.....	.....	.....	.....	0

สมมติว่าท่านพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านได้ปฏิบัติในการกำหนดวัตถุประสงค์การสอนเนื้อหาเกี่ยวกับ
สิ่งแวดล้อมด้วยตนเองจริงมากที่สุด ขอให้ท่านกาเครื่องหมายในช่องหมายเลข 4 ดังตัวอย่าง

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
0	กำหนดวัตถุประสงค์การสอนด้วย ตนเอง.....	X				

1. ต่อไปนี้เป็นกรปฏิบัติการของครุฑารวจระเวณชายแดนในการพัฒนาจิตสำนึกต่อ
สิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ด้านการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1.	<u>การกำหนดจุดประสงค์ของ</u> <u>เรียนการสอน</u> 1.1 ยึดจุดประสงค์การเรียนรู้ตามที่ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของ กระทรวงศึกษาธิการ ..... 1.2 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ขึ้นใหม่ด้วยตนเองตามที่เหมาะสม ..... 1.3 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ขึ้นใหม่ด้วยตนเองโดยปรับให้เหมาะสม กับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้นๆ ..... 1.4 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ขึ้นใหม่โดยเน้นการพัฒนาเฉพาะ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง สิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	1.5 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ขึ้นใหม่โดยเน้นการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและความสำนึกเกี่ยวกับ เรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ	.....	.....	.....	.....	.....
	1.6 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ขึ้นใหม่โดยเน้นการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ความสำนึกและการมี ส่วนร่วมในการป้องกันแก้ไข เรื่อง สิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ	.....	.....	.....	.....	.....
	1.7 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ขึ้นใหม่โดยเน้นความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีความสัมพันธ์ และเอื้อประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ	.....	.....	.....	.....	.....
2.	<u>การจัดเนื้อหาสาระ</u>					
	2.1 <u>วิธีการเลือกเนื้อหา</u>					
	2.1.1 ยึดเนื้อหาตามหลักสูตร ของกระทรวงศึกษาธิการโดยตรง	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	2.1.2 ยึดเนื้อหาตามหลักสูตร ของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก และปรับเนื้อหาบางส่วนให้ เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น	.....	.....	.....	.....	.....
	2.1.3 กำหนดเนื้อหาบทเรียน ขึ้นใหม่ด้วยตนเองโดยนำสภาพ แวดล้อมในท้องถิ่นเป็นเนื้อหา	.....	.....	.....	.....	.....
	2.1.4 นำข่าวหรือเหตุการณ์ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในภาวะ ปัจจุบันของประเทศสอดแทรกกับ เนื้อเรื่องที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดไว้ในหลักสูตรเมื่อสามารถ ทำได้	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2 <u>เนื้อหาสาระที่จัดสอน</u>					
	2.2.1 ความหมายของ สิ่งแวดล้อม	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.2 ประเภทของสิ่งแวดล้อม	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	2.2.3 ความหมายและความ สำคัญของสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ตามธรรมชาติ	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.4 ความหมายและความ สำคัญของระบบนิเวศวิทยา	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.5 ความหมายและความ สำคัญของประชากรศึกษา	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.6 ปัญหาสิ่งแวดล้อมตาม ธรรมชาติทางด้านการขาดแคลน ทรัพยากรธรรมชาติ	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.7 ปัญหาสิ่งแวดล้อมตาม ธรรมชาติทางด้านการตัดไม้ ทำลายป่า	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.8 ปัญหาสิ่งแวดล้อมตาม ธรรมชาติทางด้านการทรัพยากร ชายฝั่งและป่าไม้ชายเลน	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	
		4	3	2	1	
	2.2.9 ปัญหาสิ่งแวดล้อม ตามธรรมชาติทางด้าน ความเสื่อมโทรมของดิน	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.10 ปัญหาสิ่งแวดล้อมตาม ธรรมชาติทางด้าน การขาดแคลน แหล่งน้ำกินน้ำใช้	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.11 ปัญหาสิ่งแวดล้อมตาม ธรรมชาติทางด้าน การ แพร่กระจายของวัชพืช	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.12 ภาวะและปัญหา มลพิษทางน้ำ	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.13 ภาวะและปัญหา มลพิษทางอากาศ	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.14 ภาวะและปัญหา มลพิษทางเสียง	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.15 ภาวะและปัญหา มลพิษจากกากของเสีย	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	2.2.16 แนวทางการอนุรักษ์และ การใช้ทรัพยากรดิน	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.17 แนวทางการอนุรักษ์และ การใช้ทรัพยากรน้ำ	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.18 แนวทางการอนุรักษ์และ การใช้ทรัพยากรแร่ธาตุ	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.19 แนวทางการอนุรักษ์และ การใช้ทรัพยากรป่าไม้	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.20 แนวทางการอนุรักษ์และ การใช้ทรัพยากรทะเล	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.21 แนวทางการอนุรักษ์และ การใช้ทรัพยากรในธนาคาร เช่น น้ำตก ภูเขา	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.22 ความหมายและความ สำคัญของสิ่งแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรม	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	2.2.23 ปัญหาสิ่งแวดล้อมทาง สังคมและวัฒนธรรมในเรื่อง ยาเสพติดให้โทษ	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.24 ปัญหาสิ่งแวดล้อมทาง สังคมและวัฒนธรรมในเรื่อง อาชญากรรม	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.25 ปัญหาสิ่งแวดล้อมทาง สังคมและวัฒนธรรมในเรื่อง ภาวะทุพโภชนาการ	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.26 ปัญหาสิ่งแวดล้อมทาง สังคมและวัฒนธรรมในเรื่องการ ย้ายถิ่นเข้าไปหางานในเมืองใหญ่	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.27 ปัญหาสิ่งแวดล้อมทาง สังคมและวัฒนธรรมในเรื่องการ ใช้แรงงานเด็ก	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	2.2.28 ปัญหาสิ่งแวดลอมทางสังคมและวัฒนธรรมในเรื่องการขาดที่ทำมาหากิน	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.29 ปัญหาสิ่งแวดลอมทางสังคมและวัฒนธรรมในเรื่องพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.30 ปัญหาสิ่งแวดลอมทางสังคมและวัฒนธรรมในเรื่องความเสื่อมโทรมของโบราณสถานโบราณวัตถุและศิลปกรรม	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.31 ความหมายและความสำคัญของสิ่งแวดลอมรอบตัวเรา	.....	.....	.....	.....	.....
	2.2.32 ความหมายและความสำคัญของสิ่งแวดลอมรอบโรงเรียนของเรา	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	2.2.33 ความหมายและความ สำคัญของสิ่งแวดล้อมรอบ ชุมชนของเรา	.....	.....	.....	.....	.....
3.	<u>การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน</u>					
	3.1 สอนตามเนื้อหาที่มีในหนังสือเรียน	.....	.....	.....	.....	.....
	3.2 จัดหาหนังสือเสริมความรู้เรื่อง สิ่งแวดล้อมมาให้ให้นักเรียน ค้นคว้าเพิ่มเติม	.....	.....	.....	.....	.....
	3.3 นำข่าวสารจากแหล่งต่างๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในทุกด้านมา สอดแทรกในบทเรียน	.....	.....	.....	.....	.....
	3.4 ให้นักเรียนฝึกตั้งคำถามคิดหา เหตุผลและวิธีการแก้ไขปัญหา สิ่งแวดล้อมร่วมกัน	.....	.....	.....	.....	.....
	3.5 นำรูปภาพจากสิ่งตีพิมพ์ต่างๆ ที่ เป็น เรื่องสิ่งแวดล้อมมาเป็นตัวอย่าง ให้นักเรียนดู	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
3.6	ท่านปฏิบัติตัวเป็นตัวอย่างที่ดี เกี่ยวกับการอนุรักษ์และการพัฒนา สิ่งแวดล้อมให้นักเรียนเห็น	.....	.....	.....	.....	.....
3.7	ให้นักเรียนร่วมกันสำรวจสภาพ สิ่งแวดล้อมรอบโรงเรียนและช่วยกัน สรุปสภาพปัจจุบันและแนวทางแก้ไข	.....	.....	.....	.....	.....
3.8	ให้นักเรียนร่วมกันจัดโครงการ ฟื้นฟูและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรอบบริเวณ โรงเรียนโดยร่วมกันคิดในชั้นเรียน	.....	.....	.....	.....	.....
3.9	ครูและนักเรียนจัดกิจกรรมการ สอนนอกห้องเรียนในสถานที่ที่นักเรียน มีกิจกรรมในชีวิตประจำวันอยู่เสมอ เช่น ไร่ หนองนา	.....	.....	.....	.....	.....
3.10	จัดบรรยายในห้องเรียนให้มี สภาพเหมือนธรรมชาติจริงๆ	.....	.....	.....	.....	.....
3.11	ครูสอนโดยบรรยายแล้วให้นักเรียน ซักถาม	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
3.12	ให้นักเรียนอภิปรายปัญหา สิ่งแวดล้อม	.....	.....	.....	.....	.....
3.13	ให้นักเรียนทดลองปฏิบัติการแก้ ปัญหาสิ่งแวดล้อมแล้วนำเสนอใน ชั้นเรียน	.....	.....	.....	.....	.....
3.14	ให้นักเรียนฝึกหัดค้นคว้าแบบ กระบวนการสืบสอบ	.....	.....	.....	.....	.....
3.15	เชิญวิทยากรในท้องถิ่นมา บรรยายในห้องเรียน	.....	.....	.....	.....	.....
3.16	จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน แบบสถานการณ์จำลอง	.....	.....	.....	.....	.....
3.17	ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติใน เรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	.....	.....	.....	.....	.....
3.18	ฝึกให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยใช้กระบวนการ กลุ่ม	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
4.	<u>สื่อการเรียนการสอน</u>					
	4.1 หนังสือเรียน	.....	.....	.....	.....	.....
	4.2 คู่มือการสอน	.....	.....	.....	.....	.....
	4.3 ข่าวกจากหนังสือพิมพ์ จุลสาร วารสาร และสิ่งตีพิมพ์อื่นๆ	.....	.....	.....	.....	.....
	4.4 ตัวอย่างของจริง	.....	.....	.....	.....	.....
	4.5 รูปภาพ (รูปวาด รูปถ่าย โปสเตอร์)	.....	.....	.....	.....	.....
	4.6 กระดานดำ	.....	.....	.....	.....	.....
	4.7 หุ่นจำลอง	.....	.....	.....	.....	.....
	4.8 สไลด์	.....	.....	.....	.....	.....
	4.9 ภาพยนตร์	.....	.....	.....	.....	.....
	4.10 แผนที่และลูกโลก	.....	.....	.....	.....	.....
	4.11 วิทยากรในห้องถื่น	.....	.....	.....	.....	.....
	4.12 วัสดุทัศน์	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
5.	<u>การวัดและประเมินผล</u>					
	5.1 ประเมินความรู้พื้นฐานของ นักเรียนก่อนการเรียนการสอน	.....	.....	.....	.....	.....
	5.2 ประเมินผลจากการตอบคำถาม ของครูในชั้นเรียน	.....	.....	.....	.....	.....
	5.3 ประเมินผลจากการร่วมอภิปราย ของนักเรียน	.....	.....	.....	.....	.....
	5.4 ให้นำคะแนนจากผลงานของกิจกรรม ที่ครูมอบหมายให้นักเรียนไปปฏิบัติ	.....	.....	.....	.....	.....
	5.5 ใช้แบบทดสอบแบบปรนัย	.....	.....	.....	.....	.....
	5.6 ใช้แบบทดสอบแบบอัตนัย	.....	.....	.....	.....	.....
	5.7 ประเมินเจตคติและทักษะในการ มีส่วนร่วมทำกิจกรรมของนักเรียน	.....	.....	.....	.....	.....
	5.8 สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่ แสดงถึงจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม เป็นรายบุคคล เป็นระยะ	.....	.....	.....	.....	.....

2. ต่อไปนี้เป็นกรปฏิบัติการงานของครูตำรวจตระเวนชายแดนในการพัฒนาจิตสำนึกต่อ
สิ่งแวดล้อมให้นักเรียนในถิ่นทุรกันดาร ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1.	<u>การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร</u>					
	1.1 กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัด กิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตสำนึกต่อ สิ่งแวดล้อมของนักเรียนไว้อย่างชัดเจน	.....	.....	.....	.....	.....
	1.2 จัดให้มีการแข่งขันตอบปัญหาใน โรงเรียนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	.....	.....	.....	.....	.....
	1.3 จัดประกวดเขียนเรียงความ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	.....	.....	.....	.....	.....
	1.4 จัดโต้วาทีระหว่างโรงเรียนหรือ ระหว่างชั้นในเขตเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	.....	.....	.....	.....	.....
	1.5 จัดประกวดคำขวัญเกี่ยวกับการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	1.6 จัดฉายภาพยนตร์ วิดีทัศน์และ ชุดภาพนิ่งในเรื่องสารคดีสิ่งแวดล้อม และสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นตน	.....	.....	.....	.....	.....
	1.7 จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียน ประกอบอาชีพอิสระเพื่อหารายได้ ระหว่างเรียนโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้วัสดุตามธรรมชาติ	.....	.....	.....	.....	.....
	1.8 จัดสถานที่และ/หรือบริเวณใน โรงเรียนสำหรับนักเรียนได้ปลูก พืชสวนครัวหรือเลี้ยงสัตว์	.....	.....	.....	.....	.....
	1.9 ร่วมมือกันระหว่างครูกับนักเรียน จัดสวนหย่อม สวนไม้ดอก เรือนเพาะชำในบริเวณโรงเรียน	.....	.....	.....	.....	.....
	1.10 ให้นักเรียนจัดตั้งชมรมอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและบำเพ็ญสาธารณ- ประโยชน์โดยครูเป็นที่ปรึกษา	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	1.11 จัดกิจกรรมด้านการเกษตรเพื่อ ส่งเสริมการบริโภคอาหารกลางวันฟรี ในโรงเรียน	.....	.....	.....	.....	.....
	1.12 เชิญวิทยากรมาบรรยายเกี่ยวกับ แนวทางการแก้ปัญหาและการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	.....	.....	.....	.....	.....
	1.13 จัดประชุมผู้ปกครองนักเรียนเพื่อ ร่วมมือกันวางแผนการใช้และสงวน รักษาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น	.....	.....	.....	.....	.....
	1.14 จัดแสดงนิทรรศการสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนโดยขอความร่วมมือจาก สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่ง ชาติและหน่วยราชการในท้องถิ่นนั้นๆ	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
2.	<p><u>การวัดผล ประเมินผลกิจกรรมเสริมหลักสูตรเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม</u></p> <p>2.1 ครูประเมินผลโดยกำหนดข้อควรคะแนนและวินิจฉัยพฤติกรรมที่แสดงความมีจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง</p> <p>2.2 ครูและนักเรียนร่วมกันประเมินผลเมื่อจบกิจกรรม</p> <p>2.3 ครูให้นักเรียนประเมินผลกันเองเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม</p> <p>2.4 ครูประเมินผลโดยตั้งคณะกรรมการมาเป็นผู้วินิจฉัย</p> <p>2.5 ครูเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่รู้จักแพร่หลายมาเป็นผู้ประเมินผล</p> <p>2.6 ครูเชิญผู้ปกครอง คณะกรรมการของชุมชนนั้นๆ เป็นผู้ประเมินผล</p>	.....	.....	.....	.....	.....

3. ต่อไปนี้เป็นการปฏิบัติงานของครูตำรวจตระเวนชายแดนในการพัฒนาจิตสำนึกต่อ
สิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ด้านการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
1.	<u>ในฐานะที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำการ</u> <u>ปฏิบัติการและเป็นที่ปรึกษาให้แนวคิด</u>					
	1.1 เป็นผู้นำเยาวชนและประชาชน ปลูกพืชสมุนไพร	.....	.....	.....	.....	.....
	1.2 เป็นผู้นำเยาวชนเข้าร่วมแก้ไข ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นๆ	.....	.....	.....	.....	.....
	1.3 เป็นผู้นำเยาวชนและประชาชนให้ ร่วมกันปลูกต้นไม้ในบริเวณพื้นที่ซึ่งเป็น ป่าเสื่อมสภาพแล้ว	.....	.....	.....	.....	.....
	1.4 เป็นผู้นำเยาวชนและประชาชนไป ร่วมกับผู้นำท้องถิ่นในการวางแผนพัฒนา และปรับปรุงสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นนั้นๆ	.....	.....	.....	.....	.....
	1.5 กระตุ้นเยาวชนและประชาชนใน ท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ เกษตรเพื่ออาหารกลางวัน	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	1.6 นำข่าวสารเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางด้านสิ่งแวดล้อมมาเผยแพร่ให้ประชาชนทราบ	.....	.....	.....	.....	.....
	1.7 จัดโครงการอบรมระยะสั้นในการให้ความรู้ด้านวิชาชีพแก่ประชาชนในท้องถิ่น	.....	.....	.....	.....	.....
	1.8 เชิญวิทยากรมาบรรยายเพื่อเผยแพร่ความรู้ในด้านกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้ประชาชนในท้องถิ่น	.....	.....	.....	.....	.....
	1.9 จัดประชุมในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหรือโบราณสถานในชุมชนนั้นๆ กับหน่วยราชการ ผู้นำท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง	.....	.....	.....	.....	.....
	1.10 จัดแนะแนวอาชีพเสริมให้แก่ประชาชนเพื่อที่จะสามารถหารายได้มาจุนเจือครอบครัวอีกทางหนึ่ง	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	1.11 ให้ความรู้เกี่ยวกับอนามัยและ ยาสามัญประจำบ้านแก่ประชาชน	.....	.....	.....	.....	.....
	1.12 ให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผน ครอบครัวแก่ประชาชน	.....	.....	.....	.....	.....
	1.13 ให้ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการ ที่ถูกต้องแก่ประชาชน	.....	.....	.....	.....	.....
	1.14 ให้ความรู้แก่เยาวชนและ ประชาชนเกี่ยวกับการใช้ ยาปราบศัตรูพืช	.....	.....	.....	.....	.....
	1.15 แนะนำให้ประชาชนทำการ เพาะปลูกแบบขั้นบันได ปลูกพืชคลุมดิน	.....	.....	.....	.....	.....
	1.16 จัดและส่งเสริมให้ม้อ่าน หนังสือพิมพ์สำหรับประชาชนในหมู่บ้าน	.....	.....	.....	.....	.....
	1.17 สนับสนุนและส่งเสริมเยาวชน และประชาชนในการผลิตและนำวัสดุ เหลือใช้มาทำให้อเกิด ประโยชน์หรือเป็นการเพิ่มรายได้	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนที่ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	1.18 จัดหาพันธุ์ไม้ต่างๆ มาเผยแพร่ และขยายพันธุ์ให้แก่ประชาชน	.....	.....	.....	.....	.....
	1.19 ส่งเสริมอาชีพหัตถกรรมใน ครัวเรือน	.....	.....	.....	.....	.....
	1.20 แนะนำและส่งเสริมให้รู้จักผลิต อาหารไว้สำหรับบริโภคโดยไม่ต้องซื้อ	.....	.....	.....	.....	.....
	1.21 แนะนำและส่งเสริมประชาชน ให้กำจัดขยะอย่างถูกวิธี	.....	.....	.....	.....	.....
2.	<u>ในฐานะที่ท่านมีบทบาทเป็นผู้ร่วมงาน และผู้อำนวยความสะดวก</u>					
	2.1 ร่วมมือกับเยาวชนในการใช้ ระบบสื่อสารของโรงเรียนให้ความรู้ แก่ประชาชน เช่น การจัดรายการ แนะนำอาชีพที่เหมาะสมกับท้องถิ่น แก่ประชาชนทางหอกระจายข่าว ของโรงเรียน	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	2.2 ร่วมมือกับทางจังหวัดหรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดอบรม เยาวชนและประชาชนในเรื่องการ รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่าง ประหยัดและคุ้มค่า	.....	.....	.....	.....	.....
	2.3 ร่วมมือกับเยาวชนและประชาชน ในท้องถิ่นในการวางแผนป้องกันและ รักษาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น ทรัพยากรป่าไม้	.....	.....	.....	.....	.....
	2.4 ร่วมมือกับเยาวชนและประชาชน ในท้องถิ่นในการจัดหาน้ำดื่มน้ำใช้ที่ สะอาดถูกสุขลักษณะ เพื่อ เป็นประโยชน์ ส่วนรวมของท้องถิ่น	.....	.....	.....	.....	.....
	2.5 ร่วมมือกับเยาวชนและประชาชน ในท้องถิ่นปลูกต้นไม้ตามโครงการปลูก ป่าแบบประชาราสา	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
	2.6 ร่วมมือกับเยาวชนและประชาชน ในท้องถิ่นในการติดตามผลงานที่ได้ ปฏิบัติในการป้องกัน บำรุงและรักษา ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นนั้นๆ	.....	.....	.....	.....	.....
	2.7 ร่วมมือกับเยาวชนและประชาชน ในการขุดลอกแหล่งน้ำหรือสร้างทิวานบ หรือเหมืองฝายในชุมชนนั้นๆ	.....	.....	.....	.....	.....
	2.8 ร่วมมือกับเยาวชนและประชาชน ในการสร้างเส้นทางคมนาคม	.....	.....	.....	.....	.....
	2.9 ร่วมมือกับเยาวชนและประชาชน ในท้องถิ่นในการฝังท่อระบายน้ำเสีย หรือขุดทางระบายน้ำเสียออกจากชุมชน	.....	.....	.....	.....	.....
	2.10 ร่วมมือกับเยาวชนและประชาชน ในท้องถิ่นสร้างส้วมที่ถูกต้องสะอาด	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด 4	มาก 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1	
2.11	ร่วมมือกับเยาวชนและประชาชน ในท้องถิ่นประกอบกิจกรรมทาง วัฒนธรรมและประเพณีตามวาระ เช่น เนื่องในวันสำคัญทางศาสนา	.....	.....	.....	.....	.....
2.12	ร่วมมือกับเยาวชนและประชาชน ในท้องถิ่นรณรงค์ให้ทุกหลังคาเรือนจัด หน้าตึกที่สะอาดไว้ดี	.....	.....	.....	.....	.....
2.13	ร่วมมือกับเยาวชนและประชาชน ในท้องถิ่นรณรงค์ให้ทุกหลังคาเรือนจัด บ้านเรือนให้สะอาด	.....	.....	.....	.....	.....
2.14	ร่วมมือกับเยาวชนและประชาชน ในท้องถิ่นจัดทำรั้วล้อมรอบบริเวณบ้าน	.....	.....	.....	.....	.....
2.15	ร่วมมือกับเยาวชนและประชาชน ในท้องถิ่นจัดทำขุมประดูหรือสวนหย่อม ไว้เป็นที่พักผ่อนของหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				ส่วนนี้ สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	
		4	3	2	1	
2.16	เป็นผู้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ ในโครงการปลูกป่าและปลูกต้นไม้ รอบหมู่บ้าน	.....	.....	.....	.....	.....
2.17	จัดบริการอุปกรณ์ของโรงเรียน ให้ประชาชนยืมเพื่อใช้ในงานพิธีต่างๆ ของท้องถิ่น	.....	.....	.....	.....	.....
2.18	ให้ยืมสถานที่เพื่อสาธารณสุข อำเภอและอนามัยตำบลเพื่อมาฉีดยา ป้องกันโรคติดต่อให้กับเยาวชนและ ประชาชนในชุมชนนั้นๆ	.....	.....	.....	.....	.....
2.19	จัดโรงเรียนเป็นสถานบริการ รักษาพยาบาลเบื้องต้นด้วยโรคภัย ไข้เจ็บเล็กน้อย	.....	.....	.....	.....	.....
2.20	ให้ยืมบริเวณโรงเรียนเป็นตลาด หรือศูนย์กลางจัดจำหน่ายผลิตผลของ ประชาชนอยู่เสมอ	.....	.....	.....	.....	.....

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชนในถิ่นทุรกันดาร โดยการจัดการเรียน การสอนและการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชน โดยการจัดการเรียนการสอนและ การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน

1. การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน

.....

.....

.....

.....

2. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

3. การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้เขียน

นางสนทนีย์ ผาสุข เกิดเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2497 ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร จบปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2519 และเข้าศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชามัธยมศึกษา สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2531 ปัจจุบันสอนที่โรงเรียนจิตรลดา อำเภอคูสิต กรุงเทพมหานคร.